

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

Anul 50

Scriitorii întâmpină Semicentenarul

● La invitația Ministerului Afacerilor Externe, marți, după amiază, 30 martie a.c., orele 17, a avut loc o șezătoare literară, la care au participat: acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, Ana Blandiana, Ov. S. Crohmălniceanu, Eugen Jebeleanu, Szemlér Ferenc, Cicerone Theodorescu; și-a dat concursul și maestrul George Calboreanu, artist al poporului.

● La invitația Comitetului județean al P.C.R. Bacău și a tov. prim-secretar Gheorghe Roșu, membru al C.C. al P.C.R., Uniunea Scriitorilor în colaborare cu revista de cultură „Ateneu” au organizat, în cinstea semicentenarului P.C.R. o întâlnire cu publicul cititor în sala Casei de Cultură a Sindicatelor din Bacău, în ziua de joi, 25 martie a.c. Au citit din lucrările lor: scriitorii acad. Zaharia Stancu, Sergiu Adam, Ana Blandiana, Radu Cârneli, Constantin Chiriță, Adi Cusin, Ovidiu Genaru, Horia Gane, Traian Iancu, Fănuș Neagu, Mihai Sabin, Nichita Stănescu și Corneliu Ștefanescu.

Scriitorii din București, Iași și scriitorii și redactorii de la revista „Ateneu” au fost primiți la sediul Comitetului județean de partid, de către tov. Gheorghe Roșu, prim secretar al Comitetului județean Bacău al P.C.R., președintele Comitetului Executiv al Consiliului Popular județean. Au mai participat la întâlnire tovarășii Victor Enăsoaie și Constantin Lăcătușu, secretari ai Comitetului județean de partid.

În prezența unui public numeros, în sala de spectacole a Casei de Cultură a avut loc un amplu dialog, dintre scriitorii și public care a pus numeroase întrebări. Dialogul a fost încheiat de acad. Zaharia Stancu printr-o „post-față” care a cuprins atât răspunsurile la diferite întrebări ale iubitorilor de literatură, cât și o expunere a unei profesii de credință a scriitorului angajat.

● La 26 martie 1971, tot în municipiul Bacău au mai fost organizate trei șezători literare la Facultatea de Filologie a Institutului Pedagogic, la care au participat: acad. Zaharia Stancu, Radu Cârneli, Traian Iancu și Corneliu Ștefanescu.

Ianache și la licee „George Bacovia” și „Vasile Alecsandri”, la care au participat: Sergiu Adam, Ana Blandiana, George Bălaș, Constantin Chiriță, Constantin Călin, Adi Cusin, Cicerone Cerneșura, Ovidiu Genaru, Fănuș Neagu, Nichita Stănescu, Mihai Sabin.

● Cu prilejul „Lunei Culturii buzoiene”, la invitația Comitetului județean Buzău al P.C.R. și personal a tov. prim-secretar Ion Sirbu, Uniunea Scriitorilor a organizat o întâlnire literară, în ziua de miercuri, 24 martie 1971, ora 18,00, în Sala de festivități a Comitetului județean Buzău al P.C.R.

La întâlnire au participat tovarășii: Ion Sirbu, membru al C.C. al P.C.R., prim secretar al Comitetului județean Buzău al P.C.R., președintele Consiliului Popular județean, Marin Simionescu, secretar al Comitetului județean de partid, Gheorghe Bobocea, prim vicepreședinte al Consiliului Popular județean, activiști ai organelor de partid și de stat, conducători de întreprinderi și instituții, un numeros public.

Întâlnirea cu iubitorii de literatură s-a desfășurat sub semnul: „Scriitorii cîntă patria și partidul” și la ea și-au dat concursul: acad. Zaharia Stancu, George Măvoescu, Constantin Chiriță, Nichita Stănescu, Fănuș Neagu, Ion Băieșu, Gheorghe Istrate și Traian Iancu.

● La invitația Comitetului orașenesc Caracal al P.C.R., Uniunea Scriitorilor în colaborare cu revista „Pentru Patrie” au organizat în fața unui numeros public un festival literar artistic în sala „Teatrului de Stat” din Caracal, în ziua de sâmbătă, 19 martie 1971, orele 18,00.

Au participat scriitorii: Vlaicu Bărna, Ion Grecea, Ștefan Popescu, Traian Iancu, Mircea Micu, Rusolin Mureșan, Virgil Carianopol, Mircea Radina, Ion Crincaleanu, Nicolae Dumbrăv, Ion Aramă, Traian Reu și Ion Iuga.

A urmat un concert coral, din Ansamblul artistic al Armatei.

un autograf de la scriitorul cu pricina, acesta m-a scris pe prima filă a cărții „unui tânăr și bun cititor, cu urări de succes”. M-am simțit jignit la rîndul meu. Eu mă consideram scriitor, îl apărasem cu un confrate, iar el mă numise „bun cititor”. Mai târziu, am ajuns la concluzia că toți cititorii buni sînt ei înșiși (pe față sau în secret) scriitorii de literatură. Mii, zeci de mii de cititori excelenți scriu sau visează să scrie literatură. În concluzie: Buzău, care are la ora actuală unii dintre cei, mai buni cititori de literatură din țară, ascunde o sumedenie de scriitori. Viitorul îmi va da dreptate.

Ion BĂIEȘU

Desen de EUGEN GRUESCU

Într-o sală de liceu

Am fost la un liceu din Bacău, un liceu de băieți, împreună cu Fănuș Neagu și cu câțiva scriitori din localitate. Eram așteptați în amfiteatru de elevii claselor mari. Nu știu cum și de unde apăruseră câteva fețe, vreo șase-sapte așteptate, făcute cu multe priviri adânci, în primele bănci din șirul care constituia extrema stîngă a aulei. Dar nu le vedeai ne-aurulburat, ci băieții! Aveau — cum să nu-mi amintesc! — vârsta cea mai rebelă, cea mai neconformistă, vîrsta sincerității tăioase, ironice, vîrsta convulsiilor dinăuntru și a negației reci de suprafață. Mi-a fost teamă de un moment lung de tăcere, de invitații penibile, acea retorică rugătoare cu zimbete false, și de răspunsuri fără vorbire, gestice indifferente. Dar nu s-a întâmplat așa...

Nic nu vreau să-mi amintesc întrebările și răspunsurile. Știu că s-a discutat inteligent și sincer, și de o parte și de alta, știu că devenisem toți un grup mare de prieteni, că se instaurase o undă discretă de respect, și de o parte și de alta, și din cînd în cînd îmi aminteam, poate tresărind, poate făcînd ochii mari, că sînt alături de elevii din ultimele clase, care se vor ironici sau trîșni, sau poate că sînt într-adevăr astfel. Sau poate că eram eu subînțat de esența tulburătoare a unei „mîntiri”. Nu participam la o întâlnire formală, care mă sperie întotdeauna și îmi dă senzația unei împotriviri și înfrîngătoare, ci la un dialog cu vorbe și zimbete sincere. Atît de sincere încît prietenii noștri mai tineri din bănci și-au ridicat în piciora poezii și am auzit din purul lor acele confesiuni de inimă, proprii și misterioase care pot fi sau pot deveni poezii. A fost momentul cel mai duos și mai cald al întâlnirii, al înțelegerii, al prieteniei dintre noi și elevii. Ne-am găsit fără să ne căutăm prea mult și toate zimbetele noastre, în a-tele aproape două ore de amicitie, mi s-au părut pure și m-au vîndecat de niște obesi.

Oare unde era acel „liceu cîmîțit” al tineretului lui Bacovia? Dar liceul pe care-l părăsiseam eu umerii răcoriți de o ploaie tinărară, pură se numea „George Bacovia”, și era liceul în care învățasem poezia lui Bacovia și negăseam elevii lui de astăzi, negau, fără să v-o anume negația lui Bacovia.

Constantin CHIRIȚĂ

Cititorul

Intîlnirile cu cititorii din Buzău sînt dintre cele mai plăcute și mai nostime pentru mine. Cititorii din Buzău sînt singurii care nu mă înmîmdează; niciodată nu mă tem că vor fi răuvoitori sau indiferenți cu mine. Asta pentru că-i cunosc foarte bine, am făcut și eu parte din rîndurile lor, știu prea bine cît de binevoitori și cumsecade sînt cu scriitorii. Cu un oarecare număr de ani în urmă, pe vremea cînd eram elev la Liceul Comercial din respectiva localitate (aveam, orobabil, vreo 16 ani) a venit și la noi un scriitor. Era primul pe care-l vedeam în viața mea, scrisese o carte de mare succes pe tema lichidării unor elemente reacționare care încercaseră să treacă granița în miez de noapte și să arunce foarte stăpîn pe el și pe situație. Ea un moment dat, cineva l-a pus cîteva întrebări mai tăioase, oarecum jignitoare, din care reieșea că cel puțin două situații din carte sînt false și nu respectă adevărul vieții, respectivul cititor demonstrînd că e în cunoștință de cauză. Scriitorul simțind că nu se poate descurca, a început să transpire și să se biblicie (ceva mai trîșni s-a lăsat de altfel, de meserie) și, brusc, s-a trezit în mine un sentiment de solidaritate profesională. La respectiva vîrstă scrisesem deja o poezie, știam sigur că voi deveni scriitor. Că și eu, la rîndul meu, voi avea întîlniri cu cititorii și că nici mie nu-mi va fi ușor. Atunci am sărit în piciora și, de la balcon, de unde mă aflam, l-am interpretat pe cititorul agresiv: „Ce înțelege el prin adevărul vieții și reflectarea lui în literatură? Oare romanul face fotografia alei realității? Care mai e, în cazul acesta, rolul ficțiunii? Oare dacă noi îl jignim pe inaltul oaspete și-l lăm lecțiv și mai veni el în mijlocul nostru?”

Intervenția mea a fost atît de hotărîtă și reușită, încît cursul întîlnirii s-a schimbat brusce, aceasta a căpătat iar un caracter sărbătoros, terminîndu-se cu flori și îndelungi aplauze. Ducîndu-mă apoi să lu-

Perpessicius

E greu și va fi din ce în ce mai greu de evaluat prețul muncii de o viață pe care Perpessicius a desfășurat-o în slujba manuscriselor eminesciene. Poate că nici o generație luată în parte nu va putea da singură măsura cuvenită a ceea ce a însemnat Perpessicius. Pentru că rezultatele unei asemenea munci se prelungește mereu în viitor, depășesc durata existenței unei generații, vor însoți în permanență oamenii de carte ai generațiilor care vin. Perpessicius va rămîne astfel mereu prietenul tinerilor, prietenul vîrstei de maximă creație și neliniște, incurajatorul „vîrstei eminesciene” a fiecărui nou val de tineret studios.

Figura lui Perpessicius e unică, deocamdată, în cultura românească, și se va înțelege cîrind că nu este destul, că este prea simplu să spunem că munca sa a fost „titanică” asupra paginilor Poetului-titan, — și că numai un spirit fără seamăn, o personalitate prodigioasă, cu secrete resorturi de geniu, magistrat ascunse, s-a putut încumeta să-și măsoare și să-și îndrăznească puterile minții și patima de lucru în laboratorul imens, demiurgic, al marelui nostru poet.

Poate că din aceeași nobilă dragoste pentru continuitatea și tinerețea culturii, dăruită operei lui Eminescu, Perpessicius s-a aplecat mereu, de-a lungul vieții sale, asupra cărților noilor veniți în literatură. Poate că aceste două pasiuni, net separate în viziunea unora, să

fi fost gemene și de neînstrăinat în intimitatea spiritului lui Perpessicius. Atît de mistuitoare și dezinteresate par să fi fost aceste două pasiuni netrădate ale vieții sale, încît — pentru a nu tulbura geniul lui Eminescu, dar nici fiere care nouă speranță a scrisului românesc pe care abia aștepta s-o salute și s-o afirme — D. Panaitescu nu semna cu numele său, ci cu pseudonim:

LUCEAFĂRUL

bine acolo unde ne duceam? Cine ne spunea nouă că din zecile de cărți care se îndreptau ca și o noastră spre orașul de munte cu renumita lui școală, a noastră nu va face parte din cele care se vor întoarce cu speranțele pierdute?

— Îți pun această întrebare, a continuat el și cu cum mi-ar fi spus pentru întia oară ceea ce avea să urmeze, cînd de fapt totul fusese demult răsucit pe toate fețele, ca să știi că n-ajunge să reușești să treci din trînz, cîți am auzit că sînt înscrisi, printre cei patruzeci admiși. Trebuie să fii printre cei șaptezeci, cu bursă. Fără bursă nu pot să te țîn!

Mi-am dat capul pe spate: — Heeee! Și de-aia ai tras tu căruța la marginea drumului! Din mers nu puteai să-mi spui, heee!

MARIN PEDA

Marea călătorie

(I)

Și l-am arătat cu mîna ca să-l mai vadă și alții și am continuat să bebăi.

— Nu, că putem să întorcem caii și să ne ducem acasă! A zis el atunci cu simplitate, vînd parcă cu o ultimă sforțare, să rămînă în mijlocul acestei simplități care ne-ar fi izbăvit de toate grijile și de toate temerile. Spunem că n-ou mai fost locuri și gata. Altfel își închipui ce rău o să fie! Ce-o să te faci tu, cum o să te arănești? Lăsînd la o parte faptul că n-o să se poată să nu-ți pese de toți proștii care or să riidă de tine.

Mă uitam la el și ca totdeauna glasul cu care îmi spunea aceste cuvînte mă făcu să înțeleg mai puțin ceea ce îmi spunea. Cum o spunea, asta era uimitor. O veșnică surpriză. Reieșea în acele clipe că lumea n-or fi atît de greu de suportat, dacă n-or fi împănată cu proști. Ei, ce-o să fac? Sînt eu în stare, așa ca el, să nu-mi pese de ei? N-o să fiu, cum o să fiu? Sînt un copil, puțin sînt cei care cu adevărat se pricep să le facă față. Și atunci?

- Și ce vrei tu acum de la mine?
- Te întreb, Știi?
- Ce să știu?
- Cum ce să știu? Păi despre ce vorbim noi aicea? Știi tu carte?

Am tăcut. Cum puteam eu-îi alung îndoielile? Să-i spun că știu să rezolv ecuații de gradul întîi, sau că știu toată istoria evului mediu așa cum se predă ea în clasa a doua de liceu?

— La spune-mi tu mie, aici, a zis el atunci tresărînd parcă el însuși că această idee nu-i venise mai demult în minte, care sînt bogățiile țării?

Vroia să mă examineze el, să audă cu urechile lui că știu și să se liniștească.

— Care sînt bogățiile țării? Eeee! Heeee!

Și l-am arătat iar cu mîna să fie martori și alții și să riidă și el de întrebarea lui. A început să riidă el însuși, redevenind senin și a pus mîna pe hățuri. Convingerea mea îl subjugase.

La Cîmpu-Lung am ajuns pe seară și am tras sub șoproanele unui han. Era frig, am început să tremur și m-am învelit cu cerga, care nu ținea însă deloc de cold.

— Ce e cu tine? m-a întrebat tata.

— Tu nu vezi? i-am răspuns eu cu dinții clătîndînd. Mi-e frig, pune dulana pe mine și ia cerga asta de aici.

Mi-a adus să mă încălzească doi mici și mi-a pus o ceașcă în mînă.

— Bea și tu, zice, mi-o dădu moșanu ăsta de-alături. A tas și el cu căruța ca noi, e de prin Răchitele. Are și el un copil să-l dea la școală, a

venit cu el în căruță și cu un butoi, eu zic că are o sută de chile. Ei, adăugă el, pot eu să fac față? Se duce și dă la unul și la altul și țuică și bani, și admitem cazul că și băiatul e bun. Între tine și el, nu-l alege pe el?

N-am putut nici să măncînc, nici să beau și nici nu mai auzeam bine ce spunea. Dimineața m-am trezit mirat că nu prea îmi simțeam greutatea corpului. Știam ce e, dar această boală, frigurile, îmi trecuse demult și niciodată nu mă apucaseră toamna, ci totdeauna în iunie. Nu l-am spus totuși meu nimic, nici nu prea credeam, de astă dată am înecat bine și starea aceea de slăbiciune mi-a trecut.

Am plecat la școală. Curtea era imensă, plină de copii și de părinții lor. Vederea mocanilor cu pălăruțele acelea ca niște ceanuri și cu pantalonii de abă albă, strînși pe picioare m-a înveselit și am uitat că fusesem oșeză bolnav. Tatăl meu însă era din nou îngrijorat: se adevăra ceea ce auzise, în timp ce el mai crezuse poate că n-o fi adevărat și că n-or fi avut toți ambiția să-și dea copiii aici și nu în altă parte: păreau nu trei sute ci parca o mie.

Programul din ziua aceea, după cum citirăm pe un afiș, era apelul și vizita medicală. Nu trecu mult și ieși un ins care foarte autoritar să se facă liniște, după care începu să ne citească numele de pe o listă. Erau într-adevăr foarte mulți, nu se mai terminau. Cît timp să fi trecut? O jumătate de ceas? Poate mai mult? Cutăreșcu Ilie, prezent, Panăirescu Toader, prezent, toaderii ăștia erau foarte numeroși. Tocmai mă miram de ce mocanii își spun Toader și nu Tudor, cînd deodată peste curtea mărginită de ziduri înalte cu ferestre mari și de copaci bătrîni cu frunza de un verde bogat și negru, se lăsă liniște. Se strigase un nume și nu răspundea nimeni. În clipa următoare insul care citea de pe listă repetă ridicînd vocea:

— Preda Marin!

Tăcerea reveni în timp ce mă miram de ce-o fi lipsind cel strigat? O fi renunțat de bună voie sau n-or mai fi putut al lui să-l dea? Atunci de ce s-o mai fi înscris? În clipa următoare o voce dramatică se auzi înaintînd din spate, de unde se retrăseră părinții și o mină brutală mi se infipse în umăr:

— Răspunde, mă, prezent! Mărine!

A! Da, eu eram ăla! Cum de uitasem? Omul care făcea apelul ridică fruntea din hirtii și îmi spuse ceva neplăcut. Refuzai să înțeleg ce anume, găsînd în sinea mea, cum aveam să fac totdeauna, gata pregătită nepăsătoare și justificarea ei: am știut eu de ce nu-mi am înțeles numele! Iar pe ăla il... și n-o să-i dau eu lui explicații de ce l-am făcut să mă strige de două ori. Așa, uneori trebuie să strigi pe cineva de unii multe ori, nu toți oamenii seamănă unii cu alții. N-am auzit, fără să fiu surd. Ei și?

Îndată după aceea am intrat la vizita medicală care s-a terminat pe la orele trei. Dezbrăcați, eram cercetați fugăr de doi doctori, dintre care unul care purta ochelari groși, ne puneau o carte în față din care trebuia să citim de la o anumită distanță. N-am putut citi de la distanța vrută de el și atunci mă apucă de ceață spunîndu-mi să nu mă aplec. Cum puteam să nu mă aplec, dacă nu vedeam bine?

Revenînd după cîteva ceasuri în aceeași curte, aceiași insi care ne făcuse apelul citi apoi o listă cu nouăsprezece candidați respinși la vizita medicală. Mă aflam printre ei. De astă dată îmi auzii clar numele.

— Cum? De ce? făcu tata intrerîndu-l. Ce-a avut copilul meu?

— Copilul dumitale, zise insul, suferă de miopie. N-are ochi buni! Poate să-și strice și mai tare dacă intră la școală. N-avem dreptul să ne luăm răspunderea.

Vasozică medicul cu ochelari nu admtea ca și alții să mai poarte ochelari și să învețe carte. N-am înțeles de ce s-o purtat astfel cu mine. Tata părea să fi înțeles, dar eu eram curios să afl. Ne-am luat actele, ne-am întors la han și am plecat.

— De unde au știut ei că n-ai ochi buni? m-a întrebat tatăl meu intru țîrziu.

Acum arăta liniștit. Parcă era mai bine că s-a întimplat așa! Nimeni n-are ce să zică! Ochii sînt așa cum te naști cu ei, ce poți să faci?

— M-au pus să citeșc, zic.

— Ei, și tu n-ai văzut?

— Ba da, dar nu așa bine!

— În fine, ce facem? zise el imperios. Ce facem?! Că așa, așa, nu ne putem întoarce. Ce-i facem?!

cronica literară

Eugen Simion

E. LOVINESCU, SCEPTICUL MINTUIT

Acest volum de 6 mastivitate impresionantă — împreună cu bibliografia și cu indicele de nume însumează 714 pagini —, apărută la Editura Cartea Românească, înțește ncl vorbă, la poziția privilegiată a unei restituirii complete, la elucidarea definitivă, prin epuizarea tuturor resurselor documentare, a unui dintre cele mai complicate și, în același timp, dintre cele mai fascinante destine individuale încorporate istoriei criticii românești: E. Lovinescu. O asemenea decizie inițiativă concordă în cel mai înalt grad cu spiritul resurrecției estetice din timpul literaturii și al gândirii critice actuale, așa încât oportunitatea exegezei lui Eugen Simion, din acest punct de vedere, este mai presus de orice îndoială. Mobilul intim al ambițioasei tentative, în latura semnificației ei actuale, pare a fi sugerat de însuși exemplul oferit de o anumită direcție a activității lui E. Lovinescu: strălucitele studii consacrate de acesta lui Titu Maiorescu, epocii sale, contemporanilor și urmașilor săi. Procedând asemenea „eroului” cărții sale în cazul respectiv, prin urmare, Eugen Simion pare a fi animat de dorința de a face lumină deplină, din perspectiva posterității, asupra tuturor fațetelor fenomenului lovinescian. Se desprinde astfel convingerea că lovinescianismul, precum maiorecianismul, dintr-un obșnuit atribut derivat din numele unei mari personalități literare — caz extrem de rar! — se transformă într-un concept estetic sui generis, avind o forță de irradiație permanentă, fiind deci capabil de a atrage atenția asupra fondului său spiritual fără întrerupere și din unghiuri perceptive mereu actuale. Or, dată fiind o atare situație excepțională, spre a-l demonstra legitimitatea, singura cale de ales este aceea a reconstituirii întregului dosar, a confruntării, cum îi place lui Eugen Simion să spună în câteva rânduri, având textele pe masă, direct în față. Aceasta cu atât mai mult cu cât, redescoperirea lovinescianismului, în anii din urmă, stă prea mult sub semnul unei euforice superficialități; își dau frecvent întâlnire informația după ureche, prejudecățile de tot soiul și exclusivismele cele mai surprinzătoare, practicate de citiva „competenți” încreștați în credința că dincolo de ceea ce știu ei de cînd lumea nu se mai poate face absolut nimic. Ne explicăm astfel suficient de clar de ce înțelegerea atitor noțiuni și concepte aparținând moștenirii critice a mentorului ceneaului Zburătorul (sincronism, diferențiere, mutația valorilor, modernism etc) este atât de labilă azi. Există realitate riscuț ca ele, aceste noțiuni și concepte, să cadă în anonimizare, să devină amorfie, grație procesului de uzură pseudoestetică la care sînt supuse. Este de la sine înțeles deci că eficiența repunerii în circulație a personalității marelui critic, într-un asemenea context, nu se poate realiza nici pe calea eseisticii marginale, nici pe aceea a „contribuțiilor” înecate pînă în gît în propriul ml factologic și cu atât mai puțin pe calea răspîndirii a tot soiul de așa-zise mărturisiri și amintiri, adesea de o autenticitate cel puțin îndoielnică. Alături de retipărirea operei (datorată tot lui Eugen Simion), cum arătăm, numai răbdătoare reconstituirea a întregului dosar și interpretarea lui nuanțată poate conduce spre rezultatele scontate. Ca să spunem așa, E. Lovinescu scepticului mintuit este o carte care ne transformă în participanți aproape direcți la intensul efort de lectură pe care autorul ei îl desfășoară chiar în fața noastră. De aici, din această aplicare deschisă asupra textului, a faptelor, din această lectură guvernată de reacții afectiv-intelectuale imediate și de confruntări oarecum nedistribuite dinainte, derivă atit importante ei însuși cît și o seamă de carențe ce nu i se pot trece cu vederea.

Impresia dominantă este aceea a unei elaborări de o consistență telurică. Dacă Eugen Simion a urmărit în primul rînd așa ceva, atunci trebuie să recunoaștem că el a atins performanțe excepționale, comparabile, de pildă, cu cele ale lui Adrian Marino, din scrierile consacrate de acesta lui Macedonski. În ceea ce privește acțiunea de „descriere” a operei și a întregului material istorico-literar legat de personalitatea lui Lovinescu, lucrarea lui Eugen Simion este cvasiexhaustivă. La fel, operația de repartizare și de fixare a imensului material în compartimentări judicioase alese este un fapt ce se impune de îndată atenției; el servește din plin la edificarea în plan arhitectural a monografiei. Parcurgînd capitolele în succesiunea lor, în cele din urmă, nu poți să nu admitti, resemnat în fața avalanșei dovezilor materiale, că „la concret”, puține s-ar mai putea spune în plus despre E. Lovinescu. Într-adevăr, reținînd titlurile date capitolelor și înțînînd seama de bogăția argumentelor subsumate lor (argumente ce se sprijină exclusiv pe serviciile analizei la text), în fața evidenței, te înclinii. Să transcriem, așadar, doar cîteva dintre titlurile respective: I. O definiție a criticii. Formația și începuturile unui critic impresionist. Tinărul Lovinescu; II. Revista și cercul „Sburătorul”; IV. Mutația valorilor estetice; V. Conceptul critic lovinescian. Metodă impresionistă. Critica estetică. Modernismul; VI. Istoric al literaturii române contemporane; XII. Critic al junimismului. Biografia ei lui Maiorescu.

Dar tot aici, în tenacitatea cu care nu este nimic lăsat la o parte sau nici măcar tratat mai în treacă, deci în perseverența de a spune totul și de a reveni de cît mai multe ori asupra unei chestiuni sau a alteia, inclusiv asupra sursei ei documentare, stă și originea unor dintr-unele serioase neîmpliniri ale cărții lui Eugen Simion. Anume, este izbitor de prezentă unui mare exces de zel din partea autorului, exces de zel care are consecințe dintre cele mai diverse. Pe lângă analizele rezumative, înșesate de citate uneori interminabile, și pe lângă insuficientul autocontrol în direcția evitării repetărilor — ceea ce generează o anumită uniformizare a reliefului studiului și, evident, o anumită diluție a acestuia, — deci pe lângă aceste carențe imediat sesizabile, la o scrutare mai atentă a cărții, efectele acestui neajuns general se dovedesc a fi și de alt ordin. Ne gîndim la mult prea slabă delatare a criticului față de „eroul” său, fapt ce se traduce într-o poziție adesea direct partizană. Parcurgînd paginile amintitului dosar observăm cum nu o dată cumpănă dreptății este serios clintită din echilibrul ei. În felul acesta, raporturile reale dintre E. Lovinescu și opera sa, de o parte, și contemporanii săi și opera acestora, de alta, se zdruncină sensibil, evident, în defavoarea celor din urmă. Omenetele vorbind, E. Lovinescu este victima contemporanilor săi în cel puțin

aceeași măsură în care aceștia sînt victimele lui. În planul superior al destinului, marelui critic este victima imanentă a propriei vocații; aici nu mai este nimic de făcut, fiind vorba de sursa inevitabilă a sublimității și a dramei existențiale a lui E. Lovinescu.

Pentru a fi rezolvat într-adevăr latura aceasta importantă a studiului său — la urma urmei, suprema lui — E. Simion trebuia să manifeste pentru omul Lovinescu un interes tot atît de mare ca și pentru scriitorul Lovinescu. Iată însă că în această chestiune, autorul respinge ideea aplicării speciale asupra biografiei lovinesciene. Motivele acestei poziții sînt astfel formulate: „Ajungînd la acest punct, să cădem de acord dimpreună cu criticul că biografia se confundă cu bibliografia operei. Documentele din afara scrierilor nu relevă alte elemente în ceea ce privește viața omului, fixată la temelia construcțiilor critice (...) Biografia lui reală nu este aceea care înregistrează data nașterii, a căsătoriei și a morții, ci viața operelor în care omul a intrat cu toate emoțiile lui. Contemporanii semnaleză un Jurnal, în care criticul își notează impresiile. Pot fi ele altele decît acelea din Memorii, Aqua forte și celelalte scrieri critice în care cea mai însemnată parte a biografiei (viața morală și spirituală) intră ca o jertfă voluntară în alcătuirea lor intimă? Greu de acceptat că E. Lovinescu e altul, în intimitate, decît cel din cărțile sale, unde schimbările de umoare sînt totdeauna vizibile. Confundîndu-se cu viața cărților — singura biografie adevărată pentru cititor — biografia lui Lovinescu înregistrează cîteva momente capitale sau, cum le va spune criticul, faze ale activității lui.”

Stim, ideea este superată de însuși E. Lovinescu, prin pana lui Anonymus Notorius (în volumul omagial E. Lovinescu, Ed. Vremea, 1942). Nu este însă cazul să ne lăsăm mistificați de o atare dare de seamă biografică, într-adevăr, cu totul captivantă, dar vai, totuși atît de convenabil literaturizată. Datoria biografiei de azi este tocmai aceea de a rupe vîlul unor asemenea discrete și orgolioase învăliri în mister. Nu dintr-o lamentabilă lipsă de pudoare sau dintr-un mărunț spirit de colportaj. Oare nu este tot atît de firesc să admitem că și „biografia” operei, viața acesteia, se implică, la rîndul ei, în aceea a plămînturii ei? Se pare că da, pentru că, la urma urmei, „ființa” celei dintîi, taina ei, de aici își trag seva, aici își au sursa intimă a originalității. Nici chiar opera unui critic nu se poate abate de la o asemenea predestinare. Cu atît mai mult în cazul lui Lovinescu, pentru care, cum ne demonstrează în chip cu totul convingător însuși Eugen Simion, critica devine unicul mod de existență.

Nicolae CIOBANU

avantpremieră editorială

LUCIA DEMETRIUS

Acurcic

ȘTEFANA VELISAR TEODOREANU

Căminul

Insemnări. Editura „Eminescu” Roman. Editura „Eminescu”

HAROS HONDA (dacă am descifrat bine). O poezie voloză: „Dacă daruri n-am să am; De la Eva și Adam / Poate s-o-nadur Apollo / Și le voi avea acolo”. De altfel, numele proprii și creează poetului o veritabilă stare euforică, incitîndu-l „îmiel”. „Să mă poarte încotro / A purces mai ieri Rimbaud”, „N-am un ban, de n-am, ei, ce? / Aer mi-louise Labé” și: „Trai un chiot și așa / Urc mereu spre Golgota”. Așa calvar mai zic și eu: „O plăcere să-l înduri (Ca autor, firește).

ALEXANDRU DEMETRIAN. Ne bucură din inimă afirmațiile dev.: „Sînt nevoia apropierei / De-o natură feminină: / Sînt în stare eu acum / Să-mi trădez moralul firii”.

Nu pot să vă răspund decît parodind stîlul rubricilor de Postă Redacției: Sînteți pe drumul cel bun. Tineti-o așa. Se zăresc mici progrese.

MIHAI LIPOVANU. Are o certă aplicație către umorul involuntar (e și așa un dar de la Dumnezeu): „Cînd atca lui Noe se legăna în valuri, / Cînd zinele erau răpîte de zmei / Și feti frumosi plecau în căutare / Pînîndu-și vîlele în pericol / Tu nu existai / Nu erau nici cînd / S-a scufundat marea orag, marelui vas „Titanic” / Nu erai, tu, care spunea / Că ai trecut prin toate”

Ați reușit să faceți o epigramă pe ritm melancolic de blues.

AUREL MAIER VLASIU. Ne reproșeză dezamăgit, cu nu

i-am răspuns la un plic anterior. N-am vrut să-l dezamăgim și mi țare, cu un răspuns prea tăios. Deoarece insistați vă spun că versurile mi s-au părut foarte fide. Dinsul a vrut-o

E. D. ADELMAN. Își confecționează o poză de bărbat dur: „Am jertfit în lumea asta o fecioară / Cu piele diafană și inimă de pară / Într-un cadru vitreg, fără pic de soare / Tot în jur fusese cuprins de răcoare”. Poate alte reviste sînt mai impresionabile

G. W. O poezie se intitulază filozofic „Esența răului”. O cre-

postă redacției

deam, în virtutea unui paradox sperat, bun. Nu e. Citez, spre ilustrare, dintr-o altă bucată: „Imi cereți dar, o nepuțînă / Ceva ce-mi este peste noapte / Nu vreau să pară ipocrită / Nefericită mea ființă”.

EUGEN E. Nici măcar medicore.

CONSTANTIN BRINDUSOIU. Doamne, ce amezată de cuvinte în versurile ce ne-ați trimis: „Există în flecare din noi / O manifestare prezentă / Și purtăm acest cuvînt / Ca drept temei oriunde”.

VALENTIN HOSSU — LONGIN

Trenul de lăcări

Nuvele și schițe. Editura „Eminescu”

IOSIF LUPULESCU

În umbra stăpînului

Roman. „Editura Eminescu”.

ION TRANDAFIR

Sanctuar

Poeme. Editura „Eminescu”

compendiu

TEODOR BALȘ

Nord

Un nord odihnitor, am spune că aproape respirînd un aer patriarhal, recules, cum remarcă și Dan Cristea foarte bine în cronica din „România literară”, un peisaj amîndînd de pacea spirituală a lui Ion Pillat ne propune Teodor Balș în ultima sa carte, Nord. Titlul este adecvat tonului general al volumului prin ceea ce acesta conține ca înclinare a mișcării pînă la inezabilă, prin desenul caligrafic al liniilor, ca și prin originea poezilor, a tablourilor ce vin lent în raza privirii noastre: poetul nu suferă asaltul materiei acestor tablouri hîf et nune (desigur, e un fel de a vorbi) ci pe o cale mediată, din zonele stratificate ale memoriei, încit avem impresia că maniera sa predilectă ar fi aceea de a scruta cu ochiul minții ceea ce a trecut, ceea ce s-a împrîțit în acel trecut. Iată o delicată evocare a Bucureștilor de altădată: „Trăsuri ca lebedele negre, / străvechi gondole brîncovene / în nopți de fum, bucurăte, / lîngă locanțe slînd de veghe; / trăsuri cu umbre lungi și străni / urcînd în ambele, cine / v-a dat profiluri bizantine / parfum de han și de litanii // și v-a făcut întoarsă cale / spre-acea epocă nepereche / a Craiilor de Curtea Veche / a lui Matei de Caragiale? // Trăsuri cu cai, pierite toate / cu sub nisipuri mișcătoare / în vaji desurturi de uitare / cu străzi încolăcite-n roate, // prin ce mutație ciudată / în Heldenplatz-ul din Viena / ca tauri-sîi umplut arena / din toate părțile, deodată, // lăsînd vîzduhului fierbinte / al liniștii duminicale / miresme vagi, orientale, / și-o lenă albă în cuvinte?” (Trăsuri cu cai).

„Nordul” ar mai fi pămîntul făgăduinței pentru poezia netulburată de furtuna pasiunilor, incremențită în ea însăși. Cîtam un pastel cu această semnificație morală: „Nici un cîntec, nici o lumină / peste hîrtie; / pămînt ca o gheață vîntă / iarăși tiraz / Sînt — cuvinte, cîini eschimoși / verbe-n curele / spre-un alb continent de strămoși / la cele mai mici para- / lele // Zăpezi, capcane și copii; / oceanul nordic în ceață, / turme albe de feci / nisipur de gheață... // Totul numai pămînt / de zăpezi. Nici o rîscruce. / Pe sub calota de vînt / Sania mea se tot duce // ca un liant, punct mobil, sanie / spre vegnic statornicul nord, / sania mea sub strănie / lună cu gheturi la bord. // Numai eu, numai eu, numai eu / în Sahara de nea și troieni — / sania, un cli-ne și eu / vinătorul de reni...” (Nord).

NORA IUGA

Captivitatea cercului

Cercul ar putea să reprezinte în această carte o obsesie dominantă, o figură metafizică în funcție de care sufletul poetei își organizează liniile de forță cu un efect dublu, dar previzibil de la început: necesitatea de a se cunoaște, de a fi ei însuși, și senzația de sufocare, de durere că nu poate fi decît el însuși, că nu poate ieși din sine. Este, desigur, o ipoteză, o premiză oare-

cum teoretică, dar versurile confirmă, în majoritatea cazurilor, un complex de claustrări și inhibiții alternate cu elanuri eliberatoare, spontane, uneori de o spontaneitate forțată, dacă sîntem amabili să îngăduim și acest paradox. Efectul artistic — noi am pornit de la efect, fără îndoială, pentru a ne apropi- ma o cit de vagă formă cauzală — se traduce în discontinuitatea discursului, în structura cam supra-realistă a metaforelor, în succesiunea rapidă a imaginilor sensibile și a propozițiilor moralizatoare, aforistice.

Senzualitatea și luciditatea sînt, așadar, cei doi poli între care se mișcă textele Norei Iuga. Între aceste extreme, însă, poeta nu poate să decidă cu hotărîre și astfel apare obsesia, senzația dominantă că ar fi captivă într-un cerc din care nu are decît o singură șansă să evadeze aceea de a-l numi, de a-l destina prin înfrînjarea discursului estetic. E oare mult? E oare puțin? Depinde, absolut, numai de calitatea versurilor, de poezia cuprinsă în aceste versuri. Iată o piesă fumeșind de aluzii și tăceri elocvente ale iubirii: „Mortorii vin și-mi respiră în casă, / martorii vin și-mi tîn cald / pînă trec de pielea mea simțitoare, / apoi imi tale unul urechea / și face victorios înconjurul cranului meu. // Nu, nu am ajuns prea departe, / imi zic, / sînt prea mulți tauri / fără drepturi pe lung / și infantele stau în genunchi / pe umerii lor slăbănoși. // În aerul acesta / mutlat cu animale noi / eu nu sînt altare / cu nări fumeșind. // Aștept o mană- / yă / să las o amprentă de singe / pe superbe vîi andaluz; / dar limba de taur / imi spală la noapte arena / și oficial intră martorii în pașii mei calzi din ajun” (Pe jurate).

Dan LAURENȚIU

BUCUR CRĂCIUN

Străzi în mai

Culegerea de povestiri a lui Bucur Crăciun ilustrează stadiul primului contact cu fraza, după care — credem — începe adevărată pătrundere în micșuna prozei, în rigurile și în convențiile ei. La un asemenea stadiu de obicei există un fond prealpus spre epic, singurul care salvează stîngăciile și inconsistența scriiturii. Este cazul și pentru această culegere Străzi în mai (Ed. Eminescu), unde numai rememora-rea ineputabilă a unei copilării, recuperată cu candoare și cu naivitate, dă drept de existență prozei.

Alta candoare incit la un moment dat ea se confundă cu stîngăciia, cu hilatul. Ce poți să cuștărești o asemenea propoziție: „Într-o zi de duminică, pe zăpada albă și frumoașă cizmele negre ale feciorilor, lustruite, se conturau elegante și bine întreținute”. Sau afirmația că o învățătoare îi învățase pe copii să mîroase „pămîntul și vîntul și iarba”.

Metodica elaborării acestor proze este una acumulativă, pentru că nu contează prioritatea unei evocări (din copilărie) în fața alteia, ci suma lor. De la o povestire la alta elementele se pot aduna continuu. Ritmul dobîndirii unei togi virile autohtone, ziua în care a devenit pionier, taințele pline de fantasmă ale unei străzi, amintirea „cis-

melei de fontă ungurească” — toate sînt pentru protagonist susceptibile de aceeași poezie ocultă.

Bucur Crăciun este un contemporan, acaparînd mereu de exaltul unei rememorații, o conștiință scriitoricească nativă care, cum spunem, se va găsi (probabil) și pe alte coordonate. În limitele genului în care debutază avem de a face cu un autor interesant, dincolo de naivitatea sa sau, poate, împreună cu ea.

ANDA BASARAB

Deschiderea spaniolă

Inconsistența celor cîteva povestiri din care se alcătuește volumul Deschiderea spaniolă (Ed. Eminescu 1971) rezultă mai întii din faptul că autoarea nu a reușit încă să se decidă, nici măcar pe parcursul aceluiași cărți, ce fel de proză scrie, pentru care modalitate, dintre cele cîteva clasificate, optează. Astfel Deschiderea spaniolă, Șarpele fantastic, sau Cal alb de vrei via sînt niște șarpe negale, construite pe o schemă halucinatorie care, atunci cînd nu se mai bucură de rezerva unei atmosfere străni încep să se destrame, incit se vede prin ele banalitatea încredințată. Prea multă risipă de înlesniri lăse în suspensie, pentru a mai reuși pînă la urmă să adunăm termenii ecuațiilor propuse. Schematismul acestor povestiri este un lucru evident, chiar dacă mascat de un insolit căutat cu orice preț. Un străin pătrunde în casa unui obscur funcționar, îl propune un dialog absurd, pe care a acesta din urmă îl găsește cu totul firesc (de unde singurele replici cu înțeles trebuie să denunțe viața monotona a funcționarului); cel doi încep o partidă de șah, iar pînă la urmă gazda pleacă, cedînd locuința noului venit. Într-o altă povestire, salta pe un drum îngrijit a imobilității. Pe lîngă deficiențele de construcție, autoarea mai neglijează și elaborarea succesivă a unor psihologii. Din aceste motive povestirea Fiecare în felul său, chiar dacă mai bine înțelesă, este oarecum atenuată, egușază pînă la urmă într-o apolo-gie sentimentală.

Cea mai reușită nuvelă este Al patrulea, mai metodic structurată, neinteresantă în planul inovațiilor, dar cel puțin limpede și rotundă. Aceasta, înțelesă, poate, cu Inamicul, dovedesc resursele reale pe care le are Anda Basarab mai ales atunci cînd ele se aplică pe un realism nedismulat. Între cele două formule surprinse aici autoarea va avea de ales, cu hotărîre. Și va fi în ciștig.

ION SCURTULESCU

Cimpia

La alte dimensiuni și cu o altă disciplină interioară, Cimpia (Ed. Eminescu) lui Ion Scurtulescu ar fi putut să reclame recunoașterea unui prozator matur, înțelesă la școala lui îndelung exercițiu personal, pe care noi l-am ignorat. Nu se întîmplă așa din mai multe motive, ceea ce nu înseamnă că Ion Scurtulescu nu există. Debutul său este cu mult deasupra altora și impune, cum spune și Nicolae Ibrăniță, „o voce”.

Proza sa poetică se derulează cu mult nerv nu găzduiește niciodată locuri comune, se încintă sub-sidărilor proprii-frenezie, o bucurie bărbătescă, similară cu cea a înfruntării unui ger planetar, într-o iarnă eternă. Obșnuitele canoane ale narativului nu-l oprea, autul construcției chiar prea sumar un nucleu dramatic, de unde rezultă o derută finală atunci cînd te întrebii mai hotărît ce hram poartă această proză. Resursele poetice ale autorului sînt nelimitate și fapt de excepție, aruncă în orice moment niște proiecții mitice dezvoltate asupra oricărui lucru și mereu asupra acestor cimpii: „Pămîntul se învîrtă, prăvălînd într-o rină, ca o corabie înzăpezită. Juiul de valuri sărate. Treceam încet, neîncreștat, printre colunnele străvezii, ale gerului. Printre colunnele zilelor filiaiu cînd cercul albastru cînd nouil amari plînd pe sub soare, ierburii scurătate, colunne străvezii iar la pămîntul lor n-avea să se mai afie niciodată primăvara”.

Persistă la Ion Scurtulescu senzația de cădere în abisurile unei conștiințe a fenomenelor, mult mai interesantă pentru autor decît conștiința individuală. Prin repetiția acestor procedee de înviorare metafizică, cartea realizează neosten-tativ o demonstrație. Ceea ce-l interesează pe autor este o lume care se secondează fenomenul natural, cu un dramatism însculcat stărilor vizuizunilor malefice.

Am crede că lipsa relațiilor cu restul lumii este aleasă tocmai pentru ca autorul să-și dovedească pînă unde poate să meargă determinarea metafizică. Cu atît mai incîntătoare sînt paginile acestei cărți, cu cît se recordează cosmosul acestor cimpii cu rememorarea copilăriei.

Dinu FLAMÂND

Tineri autori

Revista studențească „Echinox”, de atâtea ori remarcată în presă, a prilejuit adesea satisfacții și nu puțini oameni de cultură cu experiență, artiști, scriitori au recunoscut în colaboratorii publicației universitare clujene, „tineri colegi” respectabili, parteneri de dialog cu frumoasă pregătire și cu deosebită rigoare. Echilibrată, atentă la contextul fenomenelor culturale-științifice, constantă în cultivarea valorilor stabile, captivă în același timp interesul colaboratorilor săi pentru mișcarea vie a cărții și a ideilor contemporane, revista a putut evita cu succes academismul, iar ambiția spre noutate n-a trecut neapărat prin ostentație și teribilism sau prin întirzierile mimetismului. Studențească prin substanță, prin modul inteligent de a oferi un teren generos de manifestare dispozițiilor spirituale ale tinerimii uni-

ION POP

Casa

Pină la urmă, casa rămâne doar o sumă de cuvinte
In care-am trăit, prin care
Trecind, m-am roșit
Pentru aer, pentru o fereastră
Ce vede, tăcând,
O anumită creștere și descreștere.
Un șobolan e zeul de șapte sunete
Săpându-și lungi galerii
In pământia frază a oracolului,
Dulapul vechi, viitorul, aburii unor mese de-acum istorice,
Dușumeaua, permanența, cenușa
Se așează în stricta ordine
In care adesea veneam
Să plîng o rușine pierdută.

Ziceam iarbă crește, propoziție simplă,
Și iarbă creștea
Pe limba mea roză și pură,
Pe o peninsulă din trei părți
Scăldată de vînt,
Ehau, și cite semințe
Am împărțit, pentru miștile umede
Ale bătrînilor, pentru
Semănătorii filii,
Plecați prin tunele de noapte,
Tunele de noapte săpînd.

Am lăudat treptele, am hulit scaunele,
M-am speriat de oglinzi,
Răbdătoare grînzii alunate
M-am închinat într-un colț de umbră —
Dormiți, dormiți, în fericele grădini suspendate,
Pină la urmă casa rămîne o sumă de cuvinte
Și iată acum porumbul se-nalță în soare
Cu gingurii-geamăt al păsărilor,
In timp ce-l înalță,
Cu plîsurile lor aducînd
O ramură verde de aer.
Potopul s-a slîrșit de mult, dreptate,
Pe balta clară rațe molatice plutesc,
Pe balta clară abia se mai vede puținul singe,
Pe balta cu o corabie de hirtie
Dintr-un caiet cu linii subțiri
Pierzîndu-se în nemărginire.

Și iată-mă aici, cu risul meu
„Șfichiuitor precum biciul lui Zeus”,
Iată,
Lîngă rîu, vocea mea, ca și cum
N-ar fi decît pielea lui lepădată,
Și iată albele mele miini, capul meu
Tot mai rotund în țoța unei terestre,
Fericele mele vertebre-n amiază,
Sîngele, ieroglită, frunza,
Lunga, pămîntia propoziție
In care se-așează, în stricta ordine,
Dușumeaua, permanența, cenușa,
Strigătul, dulapul vechi, viitorul.

Și iar se face ziuă și iar

Și iar se face ziuă și iar
Noaptea naște spațiul tău,
Crește plată
Pe care, tăcut, vezi ședea,
Sporește conturile insulei,
Crești în văzduh, palidă roză a vînturilor,
Am pămînt alinați, dulci gunoale,
Pentru tine devorez miremele florilor,
Ale tale sint fragede carne și oasele
Însinguratei mele lubite.
Crești în văzduh, palidă roză a vînturilor —
Și trații mei scurmă sub pămînt
Și voi ascuți creațiile lîngă templele însingurate,
In negre guri voi arunca aurii semințe,
Stringînd din dinți deasupra hotetelor,
Crești, palidă,
Acolo unde omida nu te ajunge,
Crești, crești,
Pină ce nisipul deschide ochi curățîți în lăreastra mea,

Pină ce rîul mai vrea
Să-mi spele picioarele
Cu ura lui cuminte.
Crești, auzi-mă, corolă a țipătului,
Crești roză,
Palidă roză, palidă
Roză a vînturilor.

Vînătoare de iepuri de Marcel Constantin Runcanu

Cînd m-am trezit genele mi s-au părut niște inreje de pînăjen și ochii captivi și fără sînge s-au mișcat anevoie, ca în agonie. Mi-a tăiat somnul o sete cumplită, căutam mai mult pe dibuite paharul, parcă sorbeam ceată, apa își pierduse consistența și gustul. Înainte de a-mi aminti cele petrecute în ajun, și as a nu se dovedise o treabă tocmai ușoară, încă înaintea, ziceam, mă cuprinseser iar starea de neliniște cu care mă alesesem de pe urma lor. Sub imperiul ei trebuia să fac un drum înapoi, drum anevoios pentru că deși faptele în sine mi-ar fi revenit lesne în memorie, îmi lipsea puțința de a le acorda, fiecareia în parte, greutatea pe care o avuseseră. Teama de a nu scăpa amănunte importante dilata în mod paradoxal timpul și ziua de ieri mi se părea o zi de demult, numai prin insistența mea de maniac întoarsă din pulbere...

Să călătorești într-un tramvai arhiplin, ultima lacrimă să îți se risipească din cauza hîrbințelii și să fii cu toate astea mulțumit că economisești cîteva minute pe care mai apoi le consumi fără să faci nimic, dar absolut nimic.

Să auzi vorbindu-se în dreapta și-n stînga meșu despre același lucru, un copil omorît în pădure, cunoști povestea mai bine decît oricînd pentru că ai auzit-o din cîine știe cîte guri, și de fapt să nu te intereseze.

Să cobori la destinație mulțumit că ai ajuns repede și că mai ai timp să faci un ocol înainte de a intra. Pe străzi aglomerate nefirească, ar fi trebuit să se ascundă toți de zădăc, acum, în cumpăna amiezii. „Bălatul a fost adevărat de criminal la vînătoare de iepuri, au cules iarbă într-un parc și individual îu, cine-o fi, umbra în patru labe smulgînd-o”. Povestea o desluse de umflată nu țî-o poți re-lata într-adevăr frumos.

O mașină de pompieri să doa buzna pe bulevard, apucînd-o în direcția soarelui. Agățat de ușa farmaciei termometru. Să îl lași să pulseze inutil în artera lui de sticlă.

Apoi lîngă tine să se întîmple ceva, o femeie țipă, ceilalți s-au oprit, femeia te arată cu degetul, ceilalți te privesc, femeia strigă „el e!”, ceilalți strigă și ei. Să-ți auzi cugetul dicthîndu-ți „apără-te”. Ușa casei tale e pe aproape, ascunde-te. Corul mulțimii de afară îți toarnă leșie pe țișle (a doua zi un zăvar va scrie: Alături de minia tuturor aceluia care sînt pînă în acest oraș nu putem fi de acord toți cu lipsa de răspundere pe care unii din ei o dovedesc. Acte ca acela petrecut ieri nu fac decît să întîrească panica și să îngreuneze cercetările. A vedea în fiecare trecător ce intrunește-aproximativ-semnalmen/ele stabilite-tot aproximativ-din depozitiile mar-toriilor, un ucigaș înseamnă a de timp acestuia să se pună la adăpost. Inseamnă a pune în pericol securitatea cetățenilor nevinovați. D n fericele întîmplarea de ieri n-a avut urmări !)

Să treacă mult pînă cînd noaptea, umplîndu-ți camera, să te îngroape în lutul ei.

La drept vorbind, nu mai realizez dacă trăiesc un vis sau cu adevărat m-am trezit. Spaima instinctivă care mi-a ordonat reacțiile aidoma unui vinovat continuă să mă domine. Într-un mod cu totul absurd am sentimentul că nepotrivirea dintre reacție și lipsa unui motiv care să o determine mă va transforma pînă la identificarea cu făptușul. Fugind m-am dovedit slab. Chiar dacă n-aș fi făcut-o adevărul tot asta era, sint slab Există cazuri cînd autorul vreunei neozii scapă tocmai pentru că e suficient de tare, în timp ce al-tul ispășește pentru el. Într-un fel își merită pedeapsa.

motive, mo-ti-ve-le, mo-ti-ve-le, moti-vele, ele există, important e dacă visez sau nu; cînd vizezi că ești urmărit nu poți fugi, iată că la o nouă cotitură plutesc mult prin aer, am avut chiar senzația că mă voi desprinde cu totul de pămînt, dar asta nu se poate simți în realitate, visez dumnezeule sau nu?

Am ajuns la un pod, îmi aud cadența amplificată de goul de sub el, mai repede, dincolo se deschide o stradă lungă și dreaptă, dincolo n-o să se mai întîmple altceva, trebuie să mă apăr pînă acolo.

La cîțiva pași, în față, s-a ivit un om. În față s-a ivit un om S-a ivit un om Ivit un om Un om Ooooo...

Bănuiesc trupul izbit de parapet dar nu întorc capul, țipetele venite ca niște sulile din spate se infig adînc în mine, nu mă trezesc sau continuă să trec cu adevărat prin aceste întîmplări. Oricum, înțeleg că trebuie să fug nespus de repede, acum nu mai există nici o îndoială, am o vină mult mai grea ca celelalte... Nu se mai aud pașii urmăritorilor, alerg ceva mai relaxat deși sporec mereu viteza, mă simt ciudat de ușor, balastul spat-mei a rămas pe pod, acum fac totul pentru că aș trebuie. Această nesperată necesitate e ca un stimulent, nu simt oboseala, pot să privesc în jur, strada dreaptă nu mă mai bucură, apărarea nu mai depinde de ea ci doar de mine.

Sînt la capătul ei, o iau într-o parte deși mi-e indiferent acest lucru, picioarele își fac datoria cu precizie, nici nu le mai controlez, de parcă între ele și restul trupului nu există nici o legătură.

Cineva îmi strigă numele. Strigătul se repetă, se apropie, recunosc glasul, e al unuia dintre pușinii mei prieteni, mă ajunge din urmă, fuge alături de mine și mă întrebă ce m-a apucat. „Mă apără” răspund, „ne apără” corectează, „șterge-o, ce amestec ai tu?” Continuu cu încăpăținare să mă urmez. „Ce-ai zice dacă ți-aș mărturisii că sint ucigaș?” Se întoarce cu ciudă: „aș zice că sintem, cum ai făcut-o tu pot și eu, e dreptul meu să mă cred în stare”. Îmi dau seama că nu înțeleg, n-am timp să-l explic, apare rîul și podul, mulțimea adunată, iată-mă întors la locul faptel, eternul tropism al ucigașilor, am fost zărit, o apuc iar pe strada dreaptă, mă urmează cu ochii măriți, abia acum crede, toțiși mă urmează...

Un pocnet de armă își trimite ecoul cu mult înaintea noastră spre capătul străzii. „Lasă-mă, nu-i decît un vis, lasă-mă, almin-tre mă trezesc...” „Rămîne cum am zis, sint și eu în stare de asta” îmi strigă tovarășul de fugă. „Lasă-mă, nu-mi strica visul, vreau să văd cum se sfîrșește!” Nu mă ascultă. Se apropie de mine și mă înhață de beregată, aud iar focul de armă, ne-am oprit, mă sufoc. Dacă e vis trebuie să mă trezesc aici, prietenul meu strigă din ce în ce mai tare, m-a întors cu spatele spre pod și din moment în moment mă vor nimeri, dar nu mă trezesc, sint mai lucid ca niciodată, sau vizez că sint lucid, nu mai știu, nu mai știu, mă vor împușca, e dreptul lor s-o facă, e dreptul celui de lîngă mine să se arate slab. Presimt glonțul pornînd, nu m-a ajuns încă, îl aud cîntînd prin gol, se apropie, îl aștept cu spatele încovoiat și nu știu încă dacă am să mă trezesc, s-au voi muri.

Desene de MIHAI GHEORGHE

echinox

Proză de
Marcel
Constantin
Runcanu,
Ioan Radin,
Eugen Uricaru

VASILE SAV

Noaptea spiritului

Cînd revărsat seninul peste ape
Stele bolnave se ascund sub pămînt
Le poți vedea în adîncimi albastre
Nisipul mișcînd.

E ziuă-alar' și totuși ți se pare
La mii de ani lumină depărtare
Cînd bolta toată-i coborîntă în mare
Unduitoare.

Nebănuții cresc din abisuri munții
Umbră genunii urmîrîndu-i încă
Și-i vis pustiu în noaptea-nții a nunții
Închisă-n stîncă.

Zvon de aripe vine în cetate
E pajura cu semn de dezlegare
Amanților ce s-au unit în moarte
Fără-ntrupare.

Cîntecul lebedei se pierde-n zare
Cu zeul contopit în nelinișă
Iubirea lor e înfinit mai mare
Fără voință.

În munte pustnicul e-n rugăciune
Și-n ruga lui e lumea-n destrămare
În misticul iubirii cînd apune
Și cer și mare.

În curcubeu de foc care imbină
Steașua din ape cu astrul în zenit
Din moartea zeului născînd lumină
Izvor înfîlînt.

În peștera deschisă către mare
Tăcerea grea a bolților te-mbie
Să te culunzi în veșnică uitare
Și-n lethargie.

Căci gînd de-ți ești și trup o monodie
Vezi poposii uitata Arcadie
În noaptea armoniei cînd rev-nie
N-melancolie.

ION MIRCEA

Firida

La nunta lor de aur
printre
Ierocatele flori își amintesc în grădina.

Toată sullarea o plantează
etern
Noaptea
În lacunele sale.
Ce înfim cîmțit atunci un
Iagure de albină.

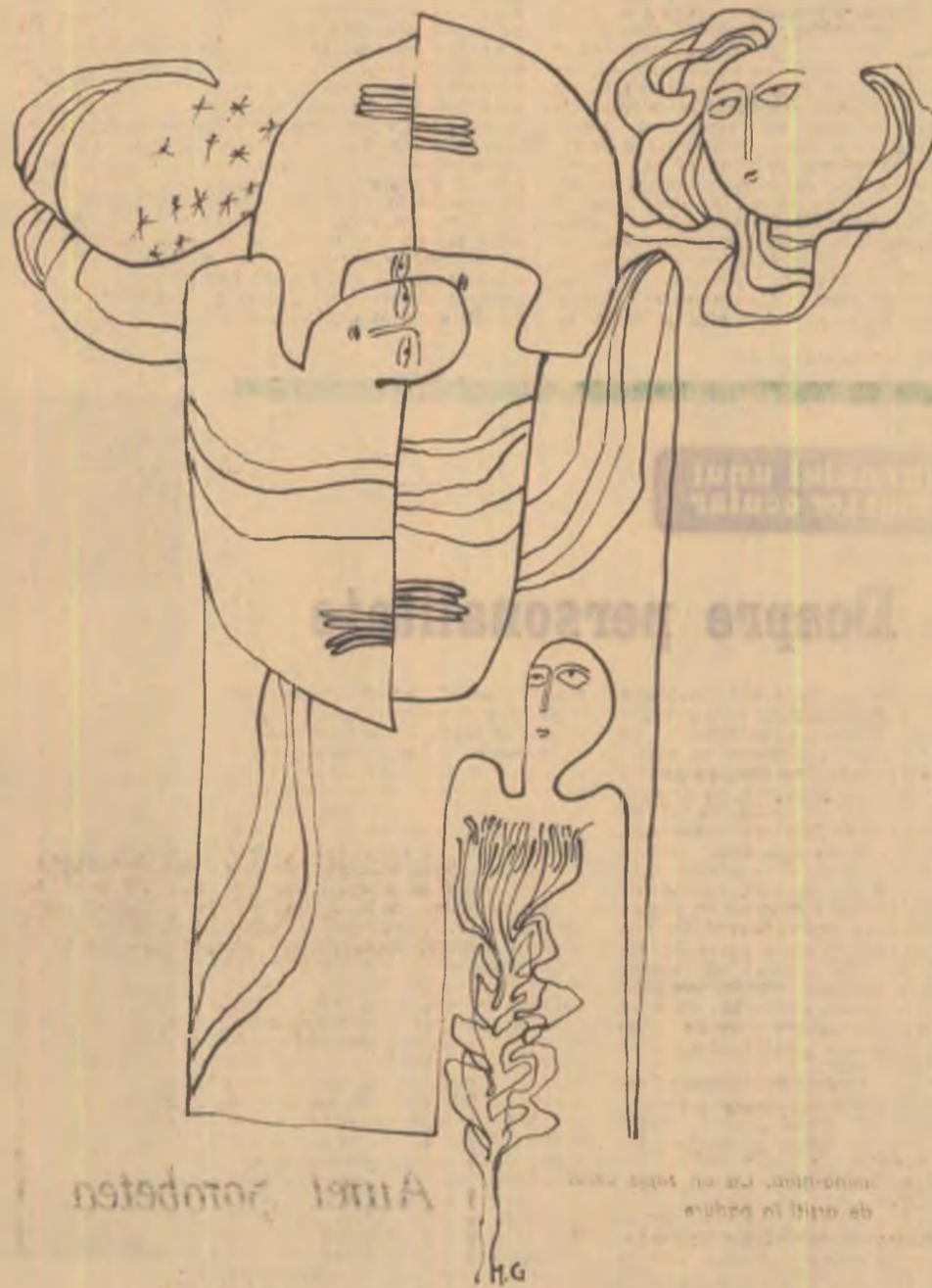
De ce vrei, Risipitorule (toată ceara
mea de lumină)? Îi întreb
în firidă

Dar el cu sîfrea ecoului
adoarme
și dispore.

Un spic

Peste asternuturile lumii lebedă
mai albă decît ochiul celui tînar stins
cari mai devreme ală dacă
în celălalt tărîm a nins.

Amura în somn, ochilor tăi,
cu adînc lipsindu-se, ca vîlle, de roză,
moartea umbrînd în pumii un spic de
semnul i cu tril li-i plantează.

Senin cu vivandieră de Ioan Radin

Cred că în total eram vreo douăzeci, toți tineri și abia încorporați mereu veseli, cu toate că bubuturile frontului le auzeam aproape zilnic, nu departe de cîmpul pustit pe care făceam instrucție, și că aceasta — o știam, totuși — putea în orice caz să devină altceva decît o simplă joacă, așa cum o socoteam noi.

Era liniște pe cîmp, cei vedeai cu ochii nu se zărea nimic, dormeam, dormitam, fiecare își săpase un locaș de trager, stăteam toți înținși în gropi, nu se vedea nici unul, îi înghițise parcă pe toți pămîntul, distanța dintre noi nu era mare. Auzeam sfîrșitul celui din dreapta, cel din stînga îmi povestea despre tablourile pe care avea de gînd să le facă după asta, soarele începuse să încălzească, se auzira de undeva niște împușcături răzlete, tunurile nu începuseră încă, în spatele nostru, sub o ridicătură de pămînt, cei trei căprari ședeau pe marginea unui gropi de obuz, o năpădisse iarbă deja, pămîntul era gras aici, ședeau și fumau.

Picla gălbuie care acoperea cerul în fiecare dimineață se risipise, nici un nor nu se iveau, nici o pală de vînt. Culcat pe o parte ascultam vag vorbele pictorului și bubuturile îndepărtate care începuseră fără să-mi dau seama, le auzeam numai din cînd în cînd, priveam pămîntul din jurul meu, începuse sa se usuce, mici bulgări se desprindeau, se rosogoleau, stîrneau avalanșe de țărîna care se opreau în cotul meu, prefăcute aproape în praș, soarele ardea deja pe cer, transpirasem prin frunte și deodată praful acela se dădu la o parte și își făcu loc la lumină o ginga-nie, un fel de miriapod nemiapomenit de lung, nesfîrșit, începu să urce pe unul d n pereții locașului, capul li era deja afară din groapă, dar nu ieșise încă întreg din gaura lui, avea sute de picioare, toate se mișcau unduind, mi-l și vedeam încolăcit la git, am pus repede baioneta la armă și, înaintea de a ieși cu totul din pămînt, în timp ce-și căuta drumul prin țărba din jurul gropii, l-am strâpus, l-am sfîrșecat, se zbătea, cergea un li-chid întunecat din el, ca nămolul, l-am aperecit cu pămînt să nu-l mai văd.

Nici un nor nu se iveau, ațipisem din nou ascultîndu-l pe pictor, încercînd să-l ascult, printre bubuturi și imaginile acelea hidoase care nu se ștergeau, ațipisem și m-a trezit un bulgăre de pămînt, mi-a căzut pe piept, n-am văzut cine aruncase, acum tot erau treji, soarele era la zenit, îmi curgeau șiroaie de transpiratie dealungul brațelor și picioarelor, gradății erau tot acolo, pe marginea gropii, unul dintre ei era ridicat în picioare și în locul lui. Intre ceilalți doi, ședea acum Vivandiera, cu coșul ei de semințe ue floarea-soare-lui dar sub care, toți știau se găsea întotdeauna cite o sticlă de băutură.

Sedea deci între cei doi și ronțăia semințe, vorbeau ceva și rideau cel ridicat în picioare aruncă țigara, o strivi cu călcîiul și cobori în groapă, nu l se mai vedea decît capul și umerii, în dreptul Vivandierei, mă lovi din nou un bulgăre în piept, n-am stat să cercetez

de unde vine, Vivandiera a scos una din jumătățile de monopol, a destupat-o și a tras o dușcă apoi sticlă a trecut la cel din groapă, l-am văzut doar fundul ridicat în sus și bulele de aer care urcau în spațiul acela gol, tot mai gol, apoi mina celui din groapă o ridică deasupra, era goală pe jumătate, și o întinse celui din stînga Vivandierei, apoi bău și cel din dreapta, golăra sticla și o aruncă. Intre timp Vivandiera coborise și ea în groapă, n-o mai vedeam nici pe ea nici pe celălalt, cineva mă tot lovea cu bulgări de pămînt, cei doi rămăși la marginea gropii deturpate o altă sticlă, și-o treceau unul altuia, fumau amîndoi și priveau în groapă, nu mai dormeau nimeni, toți urmăreau ce se întîmpla acolo, în cordații, stringînd armele cu ambele miini, ca înaintea atacului, era nemiapomenit de cald, îmi simteam buzele sărate, stropi de transpirație îmi stînjeau vederea.

Unul din cei doi se sculă în picioare, aruncă țigara, apăruse capul și cămașa albă, deschisă la git, a celui din groapă, ieși, își aprinse o țigară și se așeză la marginea gropii în locul celui ce coborise deja, luă și el sticla și trase o dușcă lungă și stătura așa amîndoi pînă apără din groapă cămașa albă și atunci coborî și cel de-al treilea, deschîndu-și vestonul.

Erau acum șapte sau opt cămăși albe, în cerc, luceau în soare, fumau toți în liniște, privind în groapă, sticla cu monopol trecea de la gură la gură, fără oprire, din cînd în cînd mai apărea o cămașă albă, se așeză alături de celelalte, fuma și privea în groapă.

Blondul își văzuse tot timpul de carte, acum sosise rîndul lui, îi făceau semn dar el refuza, venise chiar unu dintre căprari și zicea că nu va mai merge nimeni dacă Blondul nu vrea, acesta însă refuza cu încăpăținare, citea din cartea pe care o purta mereu în sacul pentru masca de gaze, cei care urmau după el se infuriaseră și voiau să-l bată, dădeu cu bulgări mari de pămînt în el, era un an de secetă, uscat, unul dintre ei ridicase chiar arma și a trebuit să intervină, în cele din urmă l-au trîrit și pe blond acolo, l-au împins în groapă dar el a rămas în picioare, privea în jos. Atunci apără capul Vivandierei, foarte aproape de el, îi spunea ceva și rîdea, el o mingie pe păr și ea îl scuipă în obraz, ieși repede afară din groapă, smulse din mina unuia sticla pe jumătate goală, o trînti în coșul cu semințe de floarea-soareului și plecă împleticindu-se.

Ședeau în cerc, zece cămăși albe sub razele prea fierbinți ale soarelui și Blondul în mijlocul cercului. În picioare, cu vestonul încheiat pînă la git, nu se mișca nimeni.

Ședeau și priveau în urma ei, prin coș și se scurgea băutura pe pămîntul uscat și tare, împietrit, era un an de secetă, ploua rar și scurt din ce cîțiva nori trecători pe care căldura cumplită îi seacău pînă la ultima petă-tură și rămînea soarele și praful incins purtat alene din loc în loc de adierile întîmplătoare.

de la «Echinox»

versitare clujene pentru știință, literatură, artă, — revista n-a avut pretenția de a lansa vedete și a știut să se impună printr-o originală contribuție la un climat larg de studiu și de emulație, unde talentul tinerilor, dotarea, pasiunea pentru noutate și confruntarea sint chemate să slujească ținuta intelectuală, seriozitatea instrucției, dorința de cristalizare a personalității, maturizarea preocupărilor pentru viața și activitatea socială. Sub acest semn al unui climat fertil gândirii, comunicării și confruntării tinerești, „Echinox” ne propune în paginile de față o seamă de texte literare ale colaboratorilor săi, pe care le găzduim cu plăcere și cu emoție colegială.

LUCEAFĂRUL

MARIANA O. BOJAN

Zi dulce, ziua a șaptea

Cu paznicii beți în ziua duminică
Trecătorul e corabie albă
In gura suaveli Miriam,
Primăvara în preajma gardurilor
Apar cranii mărunte
Pe care tropotesc ciobăci tinere
Și paianjenul trece cu sabozi de lemn
Peste melancolicile gutui,
Iosuaș, păzește gutuile
Sau lasă-le-n plata Domnului
Și mieii închide-i
Să ne iubim și noi, omule!
Păsări de ciocolată
Trimitte patria-n orașele lumii...
Ziua e dulce.

ALEXANDRU OLAR

Vesperală

Nu se va naște poate niciodată
mai slintă plămădire de vis și de păcat
în dangătul de clopot terecăt
aria unui inger sugrumat

In claustrări, o brumă purpurie
de-alcool ne arcă-n lumii veșminte
la ceasul ars de clipă, herghelie
trulașă cavalcadă încorsetind cuvinte.

Destinul unor lucruri și detalii
se va strivi aici, curând, pe vaci,
pe-aceste marmuri încastroate-n dale
ca dinții albi între zăbale reci.

Nu vel purta aroma de ingher, în conture
păstrind lumina-nția. Ca un zapis cerat
ficioarele de arșiți în pădure
din partea de lumină a nopții s-au iscat.

GAVRIL MOLDOVAN

Noaptea

Obosește îndelung privirea căutătorului
lacrimile lui ca picurii de ploaie
adună razele din depărtări
tot mai neclar orizontul devine
iubirile se uită spațiu lincezește
stăruie adesea un cuvânt
în preajma geamurilor luminate
voci se aud din trupul nevăzute
poate își amintesc glasul celui mort demult
privirea lui blîndă și întunecată față

cînd plînuia cu șapte stele ceasuri
îndepărtate de pămînt
din ce în ce se patolește viața
somnul celor pribegi se aude departe
osemena îndepărtatelor lumini
pîlpăie rar sulărea unor turburi
toți în acest imens cîmîltir
cineva cîntă

NICOLAE DIACONU

Noaptea lui Orfeu,
a 12-a, Ultima

S-a-ngăduit ochiului meu să privească
și lată de privire într-una-i vlnovat
li trebuia desigur priviri o mască
pentru indoleliile de care sint cutreierat

cele văzute ar putea să fie
privirea ochiului de algă de mare —
te-am depărtat privind și mai răstîng
doar aparenta sumbra mea iluminare

AUREL ȘOROBETEA

O, da, ce minunat fanda

SA VII DE DEMULT, să vii de departe
trecut peste munți, cu urechile înfundate,
Să urci strada îngustă pe Warthe,
Albie piatrăoasă
cu porțile îngropate și pină la casă
trapela vechi, mărunte și sparte,

Și-apoi să te îmbăiezi în picioare în cadă,
apa în creștet, pe umeri să cadă,
să răsucești de unde scrie Warm și Kalt,
să îți linor și înalt;
valuri valuri pe piept să giroale,
pină la glezne să se adune
rînduri, rînduri de piele și zoaie.
Afară lenevească o vară caldă; pe ferestruică
de sub streșini să adie a putred și juică,
grădina răsucită să se răstețe în pantă
iarba aceea grasă delirantă,
crengile de meri din cer să coboare,
să verse asupra-ți varzime de rouă,
să se acopere cerul, ori chiar să plouă,

să toarne în ceață căldări după căldări,
să-ți pară gal că așergi pe cărări
prin rai neștitori; și încă să crezi
că te ineci în apa cereșcului botez

Nimic să nu treacă să ai timp,
în aburul oglinzii să lumineze un nimb;
vremile să fie precum în icoane
surisul blînd alit de tainic, Doamne
Ascuns în ștergător umeri și ieși,
să doară piaptănuș și dinții lui deși
stropi să arunce pe timpla verșoarei
întînsă pe covor fierbinte în răcoare,
muzica să plîngă lung: O, du Liebe,
dincolo de stradă aproape, să se plimbe
în grădina înaltă, o doamnă între roze.
gol și tolnit pe pereți la poze
să privești, și deodată înșorită o mască
fecioară, să-ți aducă aminte: Știi, era o
mască
umbra cu voi, ce minunat landa
înțoarsă din trup... O, da!

Desene de MIHAI GHEORGHE

Rostirea către Ioan

prelungit, ca să nu fie prea dur, se aduce la cunoștință. Asta e, așa, pentru a fi cu totul în clar.

Îmi lipsea limbajul, știam că trebuie să fiu clar, concis, convingător, mai ales convingător și așteptam ajutor, în spatele lămpilor se întimpla ceva ce eu nu puteam cunoaște.

O să vă întreb, lungi un a aproape nazal, ați venit aici la noi din proprie inițiativă, gîndiți-vă bine, nu v-a silit cineva? Mă străduiam să descopăr un subtext al întrebării dar nu aveam timp, simțeam cum pierd terenul și trebuia

de Eugen Uricaru

să tremin, repede, fără entuziasm, cu toată afacerea asta ați de neclar, trebuie să mă gîndesc la toate întimplările de pînă atunci și speram că așa totul va fi în ordine. Am continuat — știți mai bine decît mine cum se cheamă ceea ce fac eu acum, eram pregătit să fac față oricărei situații și am început să explic, să expun, faptele întimplate atunci pe pod. Totul pînă la cel din urmă gest. Ajuns acolo rămîneau descoperit lăsdînd totul așa la alegerea lor. Îmi pierdeam cuvintele, expresiile, eram plin de nelăcredere dar descoperam în mine cum îmi închipuiau un întinerar precis, limpede și explicabil, totul devenea acum posibil și ceea ce putea să fie în adevăr înspăimîntător nu era întimplarea în sine ci aprofundarea ei, descrierea mea neutră o dezvela lipsind-o astfel de multe accepțiuni, rămînînd așa doar „grăbită” „trafî-nală”.

Ascultau în tăcere, mă străduiam în continuare să le deslușesc trăsăturile distinctive și intime ale celor trei aflați de partea cealaltă, capabili potențial să hotărăască asupra destinului meu, aveam conștiința acestui fapt. Am fost întrerupt cu un cuvînt scurt „ajunge” Am încercat să continui și aceeași voce din spate îmi atrase atenția că odată ce mi s-a spus „ajunge”, trebuie să înțeleg, să fiu înțelegător și să pricep că într-adevăr ajunge — Ce anume dorești dumneata să obții comunicîndu-ne toate lucrurile acestea? — Vocea lui avea inflexiuni metalice, eram de la început plasat într-un cîmp al nelăcrederii și nu știam de ce trebuie să mă prefac alt de mult că înțeleg.

Am răspuns — nimic, și după o scurtă pauză poate nu chiar nimic, ci așa vrea să fiu sigur că acolo s-a întimplat anume ceva și lucrul acesta vă este cunoscut.

Mă așteptam să mi se răspundă că este o obrăznicie fără de seamă, ceea ce ceream nu interesa pe absolut nimeni dar nu mi se răspunde așa. — Bineînțeles că s-a întimplat ceva lucrurile au fost lămurite, dar nimeni nu ne poate obliga să facem cunoscut rezultatul la care am ajuns, este secretul nostru profesional.

Atunci am înțeles că mai aveam doar o singură șansă — și crima de la Observatorul Astronomic, crima aceea absurdă a cărei victimă a fost un paznic bătrîn, pentru dumneavoastră este un caz rezolvat? Nu știu ce așteptam poate să simt supțora, umirea, celor de dinco’o și în mine se strînsese atîta dorință de a mă arăta triumfător încît eram nerăbdător și priveam aproape zîmbind la ei, dar de dinco’o, din spatele lămpilor ce-și proiectau lumina pe chipul meu obosit se auzi un rîs ce se voia stăpînit, erau mai mult exclamații cenzurate, dar bine nu există nici o crimă care să se fi petrecut la Observatorul Astronomic! Observatorul acesta nici măcar nu este pîrît, acolo nu este nimic de pîrît, stelele, cerul. Sala devenii patrioasă, volumele își amplificau dimensiunile, am rămas întînt în covorul moale, orală ca un fluture prins cu un ac nichelat în catifeaua unei

colecții, un sentiment apropiat disperării și furiei mă cuprîndea, eram convins că se întimpla în acel moment finalul unei farse grotesci, regizată cu îndemnare de Anatol, acum înspăimîntător de puternic și materializare dureroasă de reală a unei forțe necunoscute, brutale.

Era inutil că dau amănunte, era inutil să pomenez de sergentul Copacuș, și acesta era și el o ficțiune, era inutil să amintesc, eram sigur de valabilitatea sensului cuprins în acest cuvînt — amintesc — de toate peregrinările nocturne și în câteva zecimi de secundă mi se clarifică avertismentele neștutului Elsei, era un joc pierdut încă de la început, jucasem cu în-căpătînire dar pierderea lui nu era scopul ci însăși condiția esențială pentru a putea fi cînt.

Doream să plec dar așteptam ca exclamațiile hilare să înceteze, aveam dorința ca gestul meu să fie observat, ca gestul meu să însemne mai mult decît această tentativă, disperată de a găsi măcar o palmă de pămînt sigur. El se ridica și-mi spuse solemn, — părăsind această sală ai datoriată să nu uiți două lucruri. În primul rînd că nimeni dintre noi, cei de la această masă nu are dreptul să sublinieze aceste cuvinte, să considere că poate periclită existența unui echilibru, a unei statornicii cu greu dobîndite, bun al unei colectivități întregi și asta pentru a oferi unuia ca dumneata exact același lucru. Ar fi nedrept să nu vedem pădurea din cauza copacilor. Dacă îți-am da crezare s-ar crea un climat de nesiguranță generală, climat îmbibat de violență. Și al” doilea lucru ar fi acela de a înțelege ceva foarte simplu și anost: dovezele, probele, sînt împotînte mai mult decît orice altfel de vrei să te convingi de ceva. Nu poți să ai dovezi, cu adevărat dovezi decît atunci cînd ai observat, cînd ai stat deoparte lucid. Și nu poți înțelege decît atunci cînd ai participat efectiv. Iar după cite am înțeles cu dumneata nu s-a întimplat nici una nici alta.

Tăcu o vreme apoi îmi spuse, întorcîndu-se, am auzit stingîndu-se luminile și vocea lui, metalică, nemodulată: își spun — poți să pleci — și gîndește-te mult că îți-am spus, poți să pleci și tu altceva.

M-am apropiat de ușă privind fugile de culoare și fibră ale covorului și am tresărit fiind atins pe umăr de cel ce mă aștepta cu răbdare, lipit de ușă. Am mers îndelung pe culoare, rătăcind prin aceleași refugii dintre ziduri, ritmate cu uși izolate, mă uimeam cum nu se rătăcește, probabil într-adevăr puteam să plec, el nu spusese că sînt liber și la asta trebuia să meditez aproape de usa ultimă, cea care dădea afară în piața copleșitor de largă și goală l-am văzut încă odată apărînd de nici unul într-un capăt al unui coridor, rigid, îngrădit de marginile clar conturate ale costumului său negru, contrastant pe albul zidurilor, l-am văzut înclinîndu-se, descoperindu-și pentru o clipă butoniera punctată cu o floare albă, poate o obișnuită crizantemă. Am tresărit uimit de bizara coincidență, în mîntea mea se realizau periculoase legături și confuzii de planuri și cred că apariția lui însemna un consens, cel de lîngă mine deschise ușa și-mi spuse „o clipă, am să transmit ceva care o să vă intereseze, așa mi s-a spus, o să vă intereseze, trebuie să vă spun doar atît, să nu disperați, totul este cît se poate de adevărat.

Apropae mă împinse afară. În piața invadată de porumbei dar oricît s-ar fi străduit păsările n-ar fi acoperit spațiul, pășeau rar legăănîndu-se, erau singure în toată piața și se legănau.

Am părăsit orașul, neîndrăzînd să mai revăd locurile ce păstrau în existența lor dovezi-adevărate ale traiectoriei mele prin punctele de incidentă cu manifestarea directă brutală a puterii lui Anatol.

ADRIAN POPESCU

Insula

Mina rătăcitorului întînsă spre ciine e mută
lata desigurată și degatele zăbrabite
nu la mai poate cunoaște

se ascunde scîncînd ca la vederea unui demon cînesc
lumurile insulei împrăștiute de mari vînzoleli de furtună

Pentru că nu mai sînt locuit de porumbei sălbatici și albi
precum o stîncă scobită deasupra mării nestîrșit de albastre
stropită de valuri

Încep încet să vă pierd graiul învîjînd pe cel al păsărilor

Drept că îmi plăcea amețit și vîguit să cutreier. Privind
turlele strălucitoare, zăpada de pe cele mai de sus
pervazuri,
lucramele cu argint și cuiburile. Să fi fost acestea începutul
pierzaniei?

Cineva îmi tulbură mereu apa curată și slîntă, unde se ară-
tau semne cerești. Mi-o umplea cu vreascuri și mizgă, cu no-
roioase crengi. Iar eu îți-am spus, neprețuitule, că durerea
din timpule se întetește.

Slăbimăturile casei mele vă așteaptă. Poltesc să-nnoptaj
uneori cu bărcile voastre. Veți recunoaște ușor locul. Ard
candlele acolo toată noaptea. Trunchiul meu năruit din
munți să vă încălzească.

TEATRU

Autorul la mijloc

Pentru „Portocala verde”, fruct exotic și tentant — mai ales într-un moment de criză teatrală, Radu Dumitru se decide să facă pasul spre literatură, abandonându-și profesiunea de inginer și un post la „Ascensorul” care, oricum, i-ar fi asigurat o ascensiune mai rapidă. Sint mulți cei care își descoperă mai târziu adevărata vocație; de altfel în artă nu există vîrstă. Miraajul literaturii căreia i se dedicase cu pasiune și navitate i se destramă însă la atingerea cu derutanta realitate teatrală: portocala verde începe să zboare de colo-colo, toți se fac c-o prind, o aruncă, și cade mereu între teatre. Autorul — la mijloc — riscă să-și sucească gîtul. Radu Dumitru mai publică „A opta zi din dimineață” și „Vizaviul”, piese scurte, dar cuprinzătoare, care atestă un autor. Un autor în formare, e drept, care se caută, itonează formulele dar care, indiscutabil, are vocația scenei (pe care ar putea chiar să joace, cu vervă, readînd cazul lui Ciprian). Poate că pe nedrept, piesele sale au fost înglobate în teatrul absurdului, pentru că viziunea sa e alta, destul de coerentă și cu o aripă înfrîmă mai degrabă spre teorie și fantastic. „A opta zi din dimineață” se scrijînd, ca să spun așa pe niște baloane colorate. O femeie vinde baloane multicolore trăind drama

exploziei și dezumilării înecăruia dintre ele. O melancolie pentru fragilitate și aerian. În piesă apar Copilul, Tinărul îndrăgostit, Actrița ingenuă, Consumatorul, Chelnerul, Doi domni gravi — după cum vedeți personaje convenționale, dar puținătatea conflictului e suplinită de replica pregnantă și un flux poetic. Totul e săltat de curentul de poezie de bună calitate. O izbîndă certă o constituie „Vizaviul” — într-un act — lucrare de virtuozitate, plină de umor — și negru și mai albastru. Radu Dumitru are și alte piese și la o eventuală stringere a lor în volum se vor putea spune lucruri mai adînci. Deocamdată n-am dorit decît să semnalăm această prezență și a criticilor dar și teatrelor care se pot încumeta fără riscuri să-l joace, spre a nu văduvi peisajul dramatic actual de o speranță dintre cele mai vii.

De altfel, mai devreme sau mai târziu, talentul autentic își creează vad și se impune, după cum bunele ceasuri elvețiene se potrivește singure și își descoperă, la o adică, și calități anticlavatice, antimagnetice și, mai ales, antișoc.

Marin SORESCU

ENRICO BAI - GENERAL

MUZICA

„O forță a naturii”

O prezentare de pe coperta unui disc francez îl considera pe Lionel Hampton „personificarea swing-ului” („Le swing meme”). Caracterizat ca „o forță a naturii”, vorbindu-se despre „sălbăticia sa naturală”, Hampton rămîne, după o carieră de aproape 40 de ani așul incontestabil al instrumentelor de percuție. Ascensiunea, de la vremea cînd pasunea sa ritmică făcea ravagii printre paharele doamnei Hampton bătrîna și pină azi, nu a fost lipsită de nici unul din marile succese care însoțesc adevăratele personalități ale jazz-ului.

Rămăsese clasic prin apartenența stilistică (deși nu a fost străin de experiența „bop”) marele vibrafonist nu este astăzi fosila umbrelor a anilor 40. Îl salvează calitățile de muzician autentic care întinerește maniera de mult apuse și face nepieritor din memorie orice șlagăr răsuflat. Comparat cu alt mare virtuoz al vibrafonului, Milt Jackson, Hampton se arată a fi mai liber, mai degajat și mai inedit în stilul său. Cînd mișcarea „cool”, va fi cu desăvîrșire trecut din actualitate, nu știm ce va mai rămîne din strălucirea lui Jackson. Pe Hampton îl ajută însă în imaginabilă sa prospețime, răsfrîngere a unei profunde muzicalități.

Cu o orchestră semisimfonică, destul de fastuoasă în sonorități, „regele swing-ului” ne-a prezentat un program nu totdeauna lipsit de aspecte comerciale. Este cunoscut de multă vreme că Hampton mizează în concert pe darul său de a antena, pe verva sa inepuizabilă, rezervîndu-și calitățile de mare solist pentru înregistrări, în general o structură uniformă, care este treptat înundată de pasaje de o virtuozitate ametoitoare. Aici începe să se vadă că ingeniozitatea asociațiilor ce-i permit să avanseze pe tărîmul variațional. După ce monopolizează o formulă stereotipă, printr-un amănunt, uenori o singură notă, răstoarnă echilibrul pe care el însuși îl stabilise și luminează în mod cu totul nou ceea ce noi auzisem și cu care ne obișnuisem. (Ca un adevărat clasic, el întîi stabilește un echilibru și apoi îl sfîrșim. Aici poate că stă diferența dintre clasic și modern în muzică). Se naște o adevărată polifonie la vibrafon, instrument care l se potrivește perfect, valorificîndu-și simțul ritmic inegalabil și marea fantazie melodică, dacă nu o împletire polifonică a vocilor, în orice caz o complexă împletire a planurilor, cu arță reliefate și întrepătrunse. Astfel virtuozitatea miilor este repede smulșă din atenția noastră de promptitudinea și ineditul gândirii sale muzicale.

Pe plan ritmic, Hampton evidențiază accente de o neasemuită prospețime, ceea ce creează o progresie de o logică constructivă implacabilă. Orchestra l-a acompaniat la un înalt nivel de tinuță ritmică și antren. S-au făcut remarcate „chorus”-urile orgii, chitarei, dar mai ales cele ale saxofonului-tenor. Illinois Jacquet ne-a adus amînte, în piesele lente mai ales, de marele Coleman Hawkins prin vibrato-ul cald și aleasa muzicalitate poetică. S-a remarcat astfel ca un instrumentist demn să sîntină o partidă solistică alături de Lionel Hampton. Nu ne rămîne, în încheiere decît să evidențiem grija cu care A.R.I.A. ne hrănește cu cîteva concerte de jazz de cea mai aleasă calitate, într-o stagiune.

Costin CAZABAN

TELEVIZIUNE

Clubul A

În artă, mișcările novatoare ale tineretului stau sub semnul experimentalului; li se acordă un stagiul de verificare normal care se soldează arareori cu prelucrări integrale. Dimpotrivă, muzica ușoară se află sub înnoiri în dependență, toate, de tineret. Genurile la modă — rock sau beat, au fost impuse la vremea lor de soliști sau formații extrem de tinere, după cum și publicul care le-a acceptat era chiar tineret. Cite-un prilej de festival cum a fost acela din White, apariția în public a unui idol ca Bob Dylan, a purtat pe Canalul Mincii, în corăbii, o populație adolescentă înmăsurată, pasionată de blues, de soul și de flori. Paradoxal, totuși, marile festivaluri de televiziune de pe continentul european dau cîștig de cauză vîrstei adulte. În ciuda faptului că în majoritatea sa tineretul preferă și chiar interpretează așa-numita muzică „de formație”, festivalurile de televiziune ale „formațiilor” abia de există sau nu există de loc. Nici la noi situația nu e alta. Să recunoaștem: festivalul „Cerbul de Aur”, cu tot prestigiul lui neștirbit, cu toată tineretea participanților, este un alt festival de caracter clasic, este un alt

„San Remo” care exclude ultimele modalități ale muzicii ușoare, cum ar fi muzica „pop”. Dar preferințele publicului tînăr sînt oare satisfăcute integral? Ar fi suficient un tur de orizont pe la cluburile și reuniunile studențești din țară pentru a conchide că, cel puțin în această privință, preferințele muzicale merg categoric spre muzica „de formație”, către grupurile ritmice cu soliști. Fără să punem în discuție calitatea interpretativă a acestui gen de muzică la noi ci dîm cîștig de cauză doar numărului de adepți, trebuie deci să cădem de acord că, exact în măsura în care se justifică „Cerbul de Aur”, s-ar justifica și un festival de televiziune al formațiilor studențești. Mi-am intitulat cronica „Clubul A” pentru că exact în urmă cu un an am participat la primul festival național studențesc de muzică ușoară organizat de către clubul studențesc al Institutului de Arhitectură din București. Am avut atunci surpriza să constat pe viu calitatea cu totul remarcabilă a muzicii interpretate, virtuozitatea excepțională probată de fiecare instrumentist. (Cei mai mulți dintre ei sînt studenți

Sânziana POP

SPORT

„Pasează mingea cum arunci o floare”

Recomandarea aceasta delicată și plină de lirism aparține — n-ai crede — unui antrenor de rugby „cu mîtră de buldoș”. Revista franceză „L'Express” titrează recent pe prima pagină FEBRA RUGBY-ului, ca un eveniment la scara planetei. S.U.A. se prepară să intre în competiție. U.R.S.S. importă mingi engleze. Africa se trezește și ea... Se pare că ezoteriul joc cu balonul oval a trecut la ofensivă, hotărît să cucerească, în preajma anului 2000, masele întregului glob. Să fim atenți, în articol e vorba și despre noi.

Întîi și întîi, de ce se omoară atîta francezii după jocul de rugby? Explicația — potrivit unei teorii din această anchetă pasionantă — ar fi de ordin filozofic și anume: „Balonul rotund, prea cartezian, nu mai corespondea aspirațiilor lor (ale francezilor), pe cînd mingea tuguată, cu salturile ei impredictibile, le dă cele mai mari senzații.” (romînul spune „încîșdată nu se știe de unde sare iepurele”). Insuși prim-ministrul Franței, domnul Jacques Chaban-Delmas, fost internațional de rugbi, (legitimăția nr. 355) nu ezită să folosească în discuțiile politice „comparații cu rugby-ul pentru a explica modul de a acționa în situația dată”. Sportul nu se dovedește astfel, ceea ce se ruvine să fie prin esența lui, profund, un bun sfîrșit și în treburile obștești, cultivînd însuși nobile, ca onoare, curajul, clarviziunea bărbătească. Revista reproduce și o emoționantă amintire din adolescența lui pentru am polio francez. „La 16 ani — declară domnia sa — eram un băiat înțepent, dar fizic este arătam jalnic, nu mi-ai fi dat mai mult de 12 ani. Într-o zi, jucînd într-o selecționată școlară, am plonșat la piciorul unui adversar de 80 de kilograme care se năsturea asupra mea. A trecut peste mine și o lozomolivă, dar, cînd m-am ridicat, am simțit că devenisem bărbat”.

În Marea Britanie — cităm din același articol — rugby-ul este de mai bine de un secol unul din stîlpii educației. El nu e un adăos, ci face parte interpenetrantă din învățămînt: o adevărată școală a vieții”. Fapt epocal, ce avea să sublinieze „o diferență fundamenta-

lă de concepție” — refuzul Scoției, în 1913, de a juca cu Franța! După părerea noastră, scria secretarul federației scoțiene, dacă partida nu poate fi jucată decît sub paza poliției sau a militarilor, mai bine să nu jucăm”. Era primul semnal de alarmă contra denaturării jocului de factori străni ideii lui superior umane, sovînsimul, instinctiv, joase. Cu toate acestea rugby-ul a fost mult mai ferit de conflicte penibile, de spectacole degradante pe care le oferă frecvent fotbalul pe toate meridianele lumii. În rugby nu există concursuri de pronosticuri, nici campionat propriu zis, iar pauza dintre cele două reprize e petrecută fără nici un mister pe iarba terenului ca o picnic voios. Omul lovit nu se vaîță, legea existenței e dură, a ști „să încesezi” fără critice e superb.

Dar iată ce se spune despre români. În ciuda numărului relativ redus de jucători legitimați, 5.000 numai, ROMÂNIA a devenit o putere de care trebuie să ținem cont: rugby-ul exercită aici o mare atracție asupra elevilor de școală și studenților, care pot asista grațuit la toate întîlnirile. Speranța noastră însă nu trebuie să stoa numai în licee și universități. Acest sport bărbătesc e prelungind — în Franța mai ales — o socialitate a provinciei, a cultivatorilor de pămînt și a podzoarelor, a băieților voinici din fabrici și uzine. Rugby-ul românesc va trebui să cucerească lumea puternică și îndrăzneală a satelor și uzinelor noastre, ca trînda în aer liber, sau oimă valahă cu sarja și de arși împetuos lansată către linia de vară „încercării”.

Cînd vom asista la meciuri de rugby disputate la țară între bărbatii oșoarelor noastre, areol, zdrăveni ca bivoli, buni însă și blăniți în sine lor, mai aproape, ori în lezătură cu pămîntul, de omenie, de virtute naturală, vom putea să-l înfrîntăm de la egal la egal chiar și pe dracii fainoși de peste ocean, care sperie lumea în tricourile lor negre ca smoala.

SUPLINATOR IX

revista străină

● GRAMMA (21 febr. a.c.) Premiile „Casa de las Americas” pe anul 1971: nouvel — Ojo por diene (Ochi pentru diene) de Ruben Bareiro (Paraguay); poezie — El mundo para todos dividido (Lumea împărțită pentru toți) de Roberto Solons (Honduras); Giron — historia, verdadera de la brigada 2506 (Giron — istoria, adevărată de la brigada 2506) de Raul Macías Pascual (Cuba); roman — La ultima mujer y el proximo comate (Ultima femeie și prima bătaie) de Manuel Cofio (Cuba); eseu — La politica economica de los Estados Unidos entre 1945 y 1961 (Politica economică a Statelor Unite între 1945 și 1961) de Manuel Espinosa Garcia (Cuba). În conformitate cu decizia unanimă a juriului, nu a fost acordat nici un premiu la categoria „măturii”. Cu două voturi contra (Argentina și Cuba) a fost acordată, în schimb, o mențiune pentru lucrarea En el ano mas largo de la historia (În anul cel mai lung al istoriei) de Rogerio Mova și Renata Recio (Cuba).

● (28 febr. a.c.) Un interesant articol privind difuzarea și ecurile filmelor cubane în America Latină semnează în pagina a 4-a a zărlului Daniel Diaz Torrez. Semnalînd succesul de care s-au bucurat în Chile, Uruguay, Mexic, Venezuela și Peru o serie de filme cubane de lung și scurt metraj (Now, Cienon, Cerro Pelado, Historia de un ballet, Lucia, Hasta la victoria siempre etc.), autorul arată că în momentul de față cinematografia cubană „a depășit frontierele insulei”, făcînd cunoscută pe întregul continent latino-american „imaginile revoluției cubane și a bătăliilor ei”.

● (7 mart. a.c.) Anual, Radio Havana organizează un concurs internațional deschis tuturor ascultătorilor indiferent de țară, concepție politică, religie etc. Potrivit regulamentului, concurenții trebuie să răspundă în scris la subiectul propus, într-une din limbile în care emite postul franceză, engleză, portugheză, limbile cheua, guarani și creole). Manuscrisul nu trebuie să de-

pășească 500 de cuvinte. Subiectul concursului pe anul 1971 — „Care este semnificația victoriei cubane de la Playa Giron?” Printre temele propuse în anii precedenți au figurat: „A doua declarație de la Havana”, „Mesajul lui Che de la Tricontinental” etc. ● LES NOUVELLES LITTÉRAIRES (18 mart. a.c.) În colecția Vieți paralele (Ed. Table Ronde) urmează să apară o biografie consacrată lui Sacha Guity de către Jacques Lorceley. Revista publică în avant-premieră fragmente referitoare la alegerea lui Guity în Academia Goncourt. Aluziile la actualul „scandal Goncourt” sînt evidente.

● R. M. Alberes despre ultima lucrare a lui Samuel Beckett, Le Depeupleur: „...cincizeci de pagini mici, care formează un microcosmos, adică o lume O lume închisă, aproape imobilă, și, mai ales, neașteptată, căci cu Beckett întodeauna neașteptatul... este în suspensie; de la primele sale romane el a reușit performanța de a evoca un neașteptat care nu vine deloc... Beckett este un imaginativ care a găsit cheia lumii dar nu a găsit brouca...”. ● Marcel Proust (de la a cărui naștere se vor împlini în iulie 100 ani) face obiectul unui pertinent articol (M. Proust în fața criticilor) semnat de Pierre de Boisdeffre. Totodată, revista informează asupra noutăților editoriale în materie de exegeză proustiană: Marcel Proust romancier de Maurice Bardèche, Confesorul și Poezii de principesa Bibescu, Asupra lui Proust de J. F. Revel (reeditare), În căutarea lui Proust de André Maurois (reeditare) etc.

● LE MONDE (18 mart. a.c.) Pentru a celebra a 70-a aniversare de la soșirea lui Picasso la Paris, Federația cinematografelor de artă și eseu a proiectat la Cinematograful 2000 un grupaj de filme privind viața și activitatea pictorului. Prevăzută inițial să cuprindă treizeci de filme, a fost redus la șase: Guernica de Alain Resnais, Picasso, un portrait de Edward Quinn, Le regard Picasso de Nely Kaplan, Terre et Flamme de Mario Scerres, Picasso, romanero du picador de Jean Desville, Picasso de 1900 a 1914 de Fabienne Forque. Așteptate cu mult interes filmele semnate de Claude Pierson (Le Peintre et son modele) și Henri-Georges Clouzot (Mistère Picasso) nu au fost incluse în program.

● PARIS MATCH (20 mart. a.c.) Jacques Brel va fi autorul, interpretul și regizorul unui film cu un subiect mai puțin obișnuit — o poveste de dragoste „între un domn urît și o doamnă urîtă”. Referindu-se la acest proiect Brel declară într-un interviu: „Trebuie să fii bolnav pentru a te crede frumos și, deseori, „frumoși” — ca Delon, Marilyn Monroe — se văd în oglinzile lor insuportabil de urîți”.

● Continuă comentariile pe marginea ultimului film al lui Fellini Clownii. „Un reportaj baroc și liric al cărui subiect e moartea” — îl consideră Alexandre Astruc. Și conchide: „Chiar dacă nu mergeți în cinema decît o dată pe lună, chiar dacă nu mergeți decît o dată pe an chiar dacă nu mergeți nicodată, trebuie să vă duceți să vedeți Clownii...”

● L'EXPRESS ultima carte a lui Claude Simon Corpurile conducătoare se bucură de o frumoasă apreciere la rubrica destinată noulor apariții. După Vîntul, Iarba, Drumul Plumbului, Farsale, Istorie, Bătălia de la Farsale, cunoscutul scriitor francez, unul dintre cei mai reprezentativi ai „noulii val” oferă o cunoaștere și mai strînsă a corpului nostru și a senzațiilor noastre”, a „fătășirii existenței” în maniera sa descriptiv-obiectivistă. „Corpurile te conduc la cuvinte, cuvintele la corpuri; dar cuvintele sînt și ele corpuri, așa cum corpurile sînt cuvinte...” — o analiză psihic-fizică a lumii

● „Morand este un om grăbit fiindcă mereu se vede rămas în urmă cu o civilizație, cu un continent”. Totdeauna șosec din luminile s-au stîns, măturîndu-se în volumul intitulat Venetia, apărut la Gallimard (concomitent cu albumul Paris, publicat la „Bibliothèque des Arts”, cuprinzînd în afară de text, 70 de ilustrații). „New-York”, „Londra”, tot ațtea „flashuri” luate de un etern volajor al secolului, plus acea „Europă galantă” care „aven” să devină macabră într-o clipită” în pragul celui de-al doilea război mondial. Paul Morand, în recenzie pe care o face revista L'Express cu prilejul apariției celor două cărți ale sale, plătește un tribut destul de greu farmecului și idilismului confruntat cu realitatea istorică.

Grigore HAGIU

ARTE PLASTICE

Florin Pucă

(II)

Dacă spațiul în care se exercită invenția metaforică reia cîteva teme favorite, cîteva obsesii mereu schimbate, eroul lui Florin Pucă este același, o singură figură exprimînd sentimente, un personaj arhetip. Întrudirea cu eroul liric, este și de astă dată, evidentă. Cum avem însă de-a face cu o altă ardeci decît poezia să-și sublinieze caracterul aparte, original. Desenul figurat are posibilități mari de desăvîșurare, limitarea vîntului la o singură apariție, eludarea fantaziei creative ne abiază imediat atenția și ne subjugă. Artistul surprinde direct esența, îi este de ajuns o reprezentare unică, toată forța lui se rezumă la o repetare demențială și trebuie să înțelegem pînă la urmă imperatiile acestei atitudini.

Peștera, cariera, scara, soarele, motivele amintite, se retrag în umbră fără a-și pierde semnificațiile, o ordine nouă se instaurează treptat, insinuaarea unei prezențe covîrșitoare își face simțită puterea, lumi totaliere se nasc deasupra interpretării, visul amestecă dimensiuni și lucruri, simboluri obscure grupate ne indică un alfabet magistic posibil pentru dezlegarea lui. Un desen aproape național se ridică dincolo de limitele impuse și lipsa cuvîntului propriu să-l definească îl confirmă valoarea autonomă. În acest spațiu pur, secundat de pluralități, consistă vocația cea mai adîncă a lui Florin Pucă.

Să încercăm, după cum am spus, pînă acolo unde se poate, fixarea citorva puncte de reper. Eroul care nu reușește să se piardă pe sine însuși, mereu egal în ipostaze oricît de diferite, practicant al unui exorcism sever dar și plin de umilități paradisiace, robit gravitației dar și smuls din ea, travestit în ființă supremă, neliniștește profund. Este chinul de a scăpa de tine însuși fiind mereu același. Truda murea din afară în interiorul existent, în chiar alcătuirea întîm, de oase și carne, măturîsește o indici-bilitate primejdie. Sîntem captivi în armurile noastre oricît de departe ne-am înălța. Conversiți la depina idealitate ne păstrăm datele inextorabile. Condiția umană în dura și fixa ei materialitate este adevăratul prototip. În sinele acestuia însă drama este nestîrșită. Acestul lui Florin Pucă o știe din plin. Din trupul, drapat mereu în negru, în somn răsare un arbore noduros, visul irizează în același timp, cu aceeași figură, un Dumnezeu laic, de dat plăcerilor lumesci, cu tristețe și înțelegere. În planuri alt de dispartate, susținute de o legătură fragilă, eroul se caută și capul lui cu pîlîrie călugărească înfrunzește în arbori își încearcă, pipînd pe dealuri cu toaiaul, arbele inou în care să se ascundă și să mătură, legat cu șorț de gunoier, propriile imagini trecute, ofițere se duce pe sine în propriul sicriu, repetă cicluri cu o perseverență monotonă. Cînd levitează în lumină, cînd se smulge din trupurile vechi și străbate labirinturi sau renaste în regiuni plutonice, clare pe o pasăre Fenix, rezultatul nu este distanțarea și apropierea de sine, reculegerea obstinată în forma țesută din timp. Nici capul nu indică altceva. Principiu matern sau erotic, femeia are și ea același chip, străbate, cu un singur picior izvorit din două trunchiuri, al ei și al bărbatului, drumul fără popas. Această dulce infirmitate de oțel rivalizează cu tot ce s-a spus mai frumos și concludent, plastic, vorbind, în materie de dragoste. Dubla de femeie, eroul pare, straniu, mai singur, mai impozăvrat.

Înfrînt adevesei dar reluînd totul de la capăt omul lui Florin Pucă se întoarce către noi, într-un admirabil desen, pe o rază de soare îndoită, abătută de la norma ei firească. Ambiguitatea acestui act trebate înțeles mai atent. Este retragerea, de data asta chiar a artistului, din fața ad-vîrurilor pipăite. Ce rămîne este numai opera, mai enigmatică, mai cuprinzătoare. Trebuie să parcurgem încă o dată toate viziunile. Să înțelegem și ceea undă ironică prezentă, fără ostentație, dar esențială. De la eroul ridicînd mîna școlărește, pregătind să răspundă misterului vital sau cu buretele legat în chip de ghiulela la picior, în preajma tăbîței negre, pînă la marelle dirijor orchestrînd suetele de imagini cheie Un orfism cosmic, o lume carnavalescă în stereotipia ei revelatorie și orbitoare atenuază, ori mărește, pentru cine are ochi să vadă, spectacolul grafic oferit de acest artist tragic în navitatea lui savantă care este Florin Pucă.

Crayon

Viens douce chanson de mots
Nous sommes seuls. Que lui dire ?
On entend seule sa bouche
Bavardant sous le prunier.

Des branches pleines de rosée
Tombent comme des pâtures
Des gouttes sur ses cheveux
Sur ses yeux et sur ses lèvres.

Fleurs et herbes se soulèvent
Sous la robe et les genoux,
Et dans la dentelle guettent
De vifs regards curieux

L'air l'entoure et le ciel
La réchauffe et l'embrasse
Et le champ, où elle passe
Comme fer chaud, lui un pli.

Nulle parole ne peut
Lui dire ce que je pense
Et mon oeil ne dit qu'un quart
De ce que je veux lui dire.

Deuil

Tu ne verras plus désormais
Ni ciel, ni fleurs
Tout se dissipe autour de toi
Comme un nuage
Et tu n'auras ni horizons
Ni mains pour mesurer leurs lignes
Sous les rideaux à tes fenêtres.

Même ta main soudain sera
Etrangère à tes côtés
Comme un crayon, un porte-plume
Aux côtés d'un livre

Tudor Arghezi in talmăcirea lui Eugen Ionescu și Ilarie Voronca

Mi se pare — neglijent cum sint cu cronologia — că — Eugen Ionescu și Ilarie Voronca au fost aceia care, primii, l-au făcut cunoscut cititorilor francezi pe Tudor Arghezi și Lucian Blaga. În anul 1941, în plină ocupație hitleristă a Franței, Amindoi erau în rezistență, la Marsilia, unde Eugen Ionescu lucra la postul de radio-emisie, local deținând cronică culturală. Ilarie Voronca sta ascuns prin satele din sudul Franței. Dar s-a reproduc măruriile lui Eugen Ionescu despre această replică a lor antihitleristă la cultură. Cînd l-am revăzut pe Eugen Ionescu după aproape trei decenii, acasă la el, în bulevardul Montparnasse a fost ca o reînnoare de suflăte. În îmbrățișarea lui am simțit că pretenția interuptă de furtuna anilor, rămăsese același. Pentru mine, așa lui nu avea cheie. Înainte de a urca la el, am ținut să salut celebra locanță. Couple. E lipsită de imobilul în care locuiește. Celebra Couple mi s-a părut acum o prăvălie cu un panopticum de profanatori indiferenți ce și sorbeau cafeaua și păhărelul turbure de „pastis”. De ce mi s-a părut apoi, urcînd în destul de modestul apartament al lui Eugen, că liturghia de odinioară a Couplei se mutase la el? În vizitele mele destul de dese pară redităm o Couple pe care să fi vrut s-o lălmăse așa cum o trăsăra Ehrenburg, Modigliani, Carco, Mex Jacob și alții iluștri mușchetari ai impresiunantului Notre Dame al poeziei și picturii franceze (citiți mondiale moderne. Jucînd tînetă cu doi, cu ostentație și plăcere voită, bătrîni, sau dialogînd cu beaujolais-ul camuflat după totolui, nu stam de vorbă cu faimoșii noștri precedesori la cafeaua de jos ?

Eugen — am simțit acest lucru — este emoționat ori de cite ori se întâlnește cu poezii, scriitorii din România (dar nu dați năvală !) — Ghiță, să știi că în acei ani de afurisenie am dus-o, cu Voronca și cu

Et tes yeux planeront au dessus de ta bouche
Plus lointains qu'au dessus
D'un nénuphar, une étoile.

Avec la vie se sont éteints
La chanson et la lune
Et l'onde où celle-ci brillait
S'est obscurcie pour toujours.

O! Tu ne vivras plus désormais
Mais as-tu donc vécu jamais?
Voilà ce dont je m'interroge
Quand m'accable sous un peuplier
La tristesse d'un autre temps
Mon songe en la fumée se perd
Lorsque je cherche encore un sens

A ces routes allant sans but
Ou il ne reste nulle trace
De ce qui était autrefois.

Plus de terre

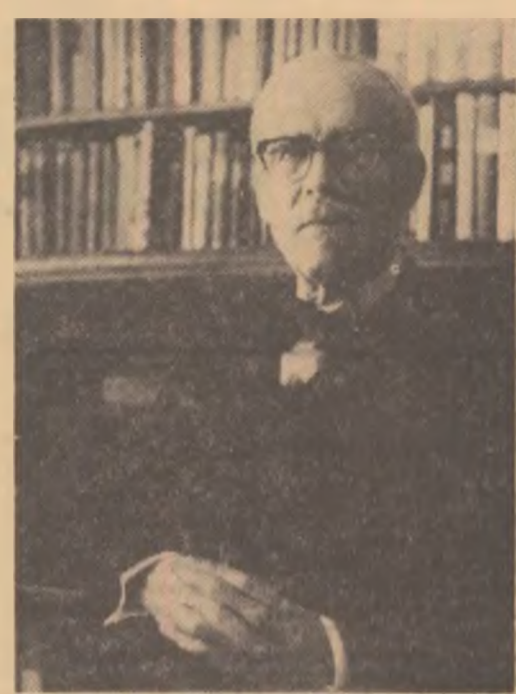
Je porte attachée à mes pieds
Autour de terre que contient la terre,
Je me suis fait des semelles de prairies,
Des navires de vagues,
Et des ailes de vents.

Plus d'étoiles ont lui.
Plus d'air s'est dissipé,
Plus d'ombrela passe

A travers les défilés de mon âme
Que par les sommets des montagnes.

Le passant gelé sur les hauteurs
A été transporté sur une civière,
Chauftez-lui les mains, ma sœur,
Aux icônes,
Eclairiez-le avec la chandelle,
Il fait bon dans votre cellule
Il fait bon dans votre âme.

Donnez-lui un peu de miel et de viatique,
Tenez-le caché pendant cent ans,
Qu'il écoute la nuit,
Après de vos mains vieilles
La douce sonnerie des angelus.

Entre deux nuits

J'ai enlancé la pelle en ma chambre la nuit
Dehors soufflait le vent. Dehors tombait la pluie

Et j'ai creusé mai chambre sous la terre très loin
Dehors tombait la pluie. Dehors soufflait le vent.

J'ai rejeté la terre du trou par la fenêtre
Noire était la terre, bleu le rideau cestele.

La terre jusqu'aux vitres monta et adessus
La cime était le monde et là pleurait Jésus.

Et se cassa la pelle en creusant dans la terre
C'est Dieu qui la cassa avec ses os de pierre

Par les temps je reviens descendant dans la nuit
Et dans la chambre vide je retrouve l'ennui

J'ai voulu remonter aux sommets. Mon regard
Decouvrit une étoile. Au ciel c'était trap tard.

Ștefan ROLL

O psihologie a succesului

Dintre feluri de hipertrofie a eu-lui pe care le cunoaște mediul literar se cere evocată una care, deși nu mai are azi. Într-un climat al valorii restaurat, aceleași condiții de desfășurare, continuă încă să se prelungească, pe alocuri, prin reminiscențe penibile și triste.

Scena s-a repetat în anii trecuți de mai multe ori, cu minime schimbări de decor, cu o succesiune asemănătoare în datele ei esențiale. Am cunoscut protagoniști din marea literatură europeană care au reeditat parca aceeași reprezentare și de aceea, ca martor ocular, relatez împrejurarea devenită, să-i zicem, prototip.

A fost firesc ca din numeroase manuscrise sosite la redacție sau editură, criticul să remarce în cele din urmă și un text de o factură aparte. Brusca a dispărut atunci mecanica neutră a sortărilor. Desoperirea revendică mărinimie de recepție. Ce altceva denotau paginile debutantului decît inteligență nativă, îndrăzneală în observație și în discernerea faptelor, intuiție în fixarea caracterelor? Inerente inegalității de structură și organizare nu puteau să deurgă decît din deficitul de rutină și din lacunele de cultură, de informație, de auto-actualizare. Cum autenticitatea efortului scriitoricesc era deasupra oricărei îndoleli, criticul s-a consacrat decît acțiunii de lansare. Frumos expus în vitrina librăriei, cartea a stîrnit rumoare. Unii au contestat originalitatea viziunii, alții au comentat malicioase, nedrepte, prizoniere normelor scolastice. Ceilalți — majoritatea — au acordat însă credit noutății viabile, exagerînd, poate, citeodată, în elogii și adăugînd, în interpretare, intenții și reliefuri, prea puțin vizibile inițial. În orice caz, vîlva produsă a folosit autorului care a urcat dintr-o dată scara gloriei. Mai mult decît oricare alta prima carte dezvăluie, de obicei, rodul unor acumulări în experiență biografică, sinceritatea de confesiune, calitățile în descriere, aproape naturale, instinctive.

Apoi, înainte de cea de a doua carte, sau dacă ea se mai putea hrăni din seva autenticității gemenale, înainte de cea de a treia, intervenea clipa fatală. Clipa alegerii! Se crea o alternativă care amenința să clatine echilibrul tinărului pornit să cucerească lumea după rapidul succes. Poate că el nu era foarte conștient de iminența ei apăsătoare, dar în sinea lui, cu antene sensibile, presimțea bifurcarea care se deschidea. Ce să facă ?

1). Să privească maldărul de volume din bibliotecă și să admită că umilitate că e nevoie încă de un îndelung efort de studiu, de asimilare, de traversare penitentă și a drumurilor cutreierate de alții ? I se sugera că literatura, mai ales în secolul XX, presupune, ca o necesitate, inițierea nu numai în viață ci și în cunoaștere, în lectură, deci un nivel de erudiție și intelectualitate, fără de care nu se mai puteau recompu- ne, tocmai cu amprentă personală, dilemele istoriei, dramele de conștiință, labirintul moralei și al raportărilor existențiale. În afara acestui „purgatoriu” cariera majoră în artă părea interzisă.

2). Să întoarcă ochii, să neghe existența sau mai ales imperativul acestei sfîrșiri anevoioase? Iată o ispită comodă, reconfortantă, dar pe care conștiința sa le n-o putea accepta lesne. Trebuia găsit un motiv, care prin forța evidentelor, să arate zădărnici strădănie. O dată acest motiv lămurit public sau, undeva în a- dîncuri lui însuși, pentru propria liniștire

se putea dedica profesiei literare mai des- tinsă, fără așteptări și procese sufletești. Pe cele citeva cărți de căpătîi, suficien- te, și în special pe forța nativă de percepție a lucrurilor, supusă explorării și șlefui- rii, se va sprijini Edificiul artei.

Desigur, rezum, caricaturizez fenomene din evoluția unor tineri scriitori petrecute mult mai complicat. Nu insinuez nici că perspectiva din care trebuie scrutate azi împlîrările de atunci trebuie să fie, neapă- rat, comică. Mai curînd un gust amar — după ratările inutile și greșite investiție de energie — rămîne în urma reconștituitor. Invoacăm un debutant sau promovăm un re- surse care au optat totuși dintr-o lenă a căutărilor pentru cea de a doua alternati- vă. Dar nu era numai lenă. Un soi de por- năcă lăuntrică îi obliga parca la înlătură- rea obsesiei vidului. Altfel se menținea acea inhibiție — dezarmarea lor în fața masivității Culturii. Fără a apela la o înțelegere exactă, conștientă — care ar fi năruit efafo- dajul iluziei — trebuiau să obțină o compen- sație. Există ceva care s-ar fi putut sub- stitui golului și deci imense stăruințe de absorție necesară, care ar fi putut justifica dispensarea de ea? De la o asemenea între- bare a început simularea de personalitate (încă o dată chiar ascunsă propriei conștiin- țe), autointreinerea gloriei, un fel de delir nu departe de paranoia. Recurgem, cum se vede, și la un tip de incurșiune psihanalit- ică, spre a desluși mobilurile diformărilor.

Cu cită grabă au aderat unii dintre de- butanții cu o reputație clădită peste noapte la teoriile zgomotoase care decretau ince- perea de la zero, anularea a tot ce s-a fă- cut, ca anacronic și inferior etapei prezen- te, fondarea unei literaturi „constructive”, „neodidactice”, care își ajunge ei înșiși. Se exaltau resorturile evenimentelor trăite, într-adevăr inedite, care ar naște și ar ci- menta o artă ce abia se definește și benefi- ciază de privilegiile pionieratului. De aici pornea și dilatara enormă a vanității. Pe- rorația despre formidabila inovare a concep- ției și a tehnicii de relatare satisfăcea orgo- liului ultragrat în secret de cealaltă relație subalternă (cu experiența de veacuri a lite- raturii). El pune în mișcare agitația pateti- că, uneori sinceră în ignoranța ei, ceea ce nu justifică eroarea. Propria personalitate se înalță gigantic, modifică proporțiile peisajului din jur, cotopea spațiile, elimina rivalitățile. Concurenții nu erau numai scriitorii de vază din aceeași generație sau mai în vîrstă, concurenți erau și Shakes- peare, Tolstoi sau Caragiale, mari în felul lor, dar tributari — vai — unei înțelegeri a- supra artei depășită. Eu și Nietzsche, Eu și Balzac, Eu și Dostoievski, Eu și Blaga. Eu și Eugen Ionescu... Nimic nu e de crezut despre aceste gălăgioase proclamări de mică genia- litate dacă nu ne amintim că pe anumite porțiuni stabilirea ierarhiei de valori era falsificată și nu funcționa cum trebuie re- flexul de conservare prin care o societate discreditează și respinge proiecția nesăbu- ită a puterii și pe planul artei. Astfel a fost realizată perpetuarea erorii.

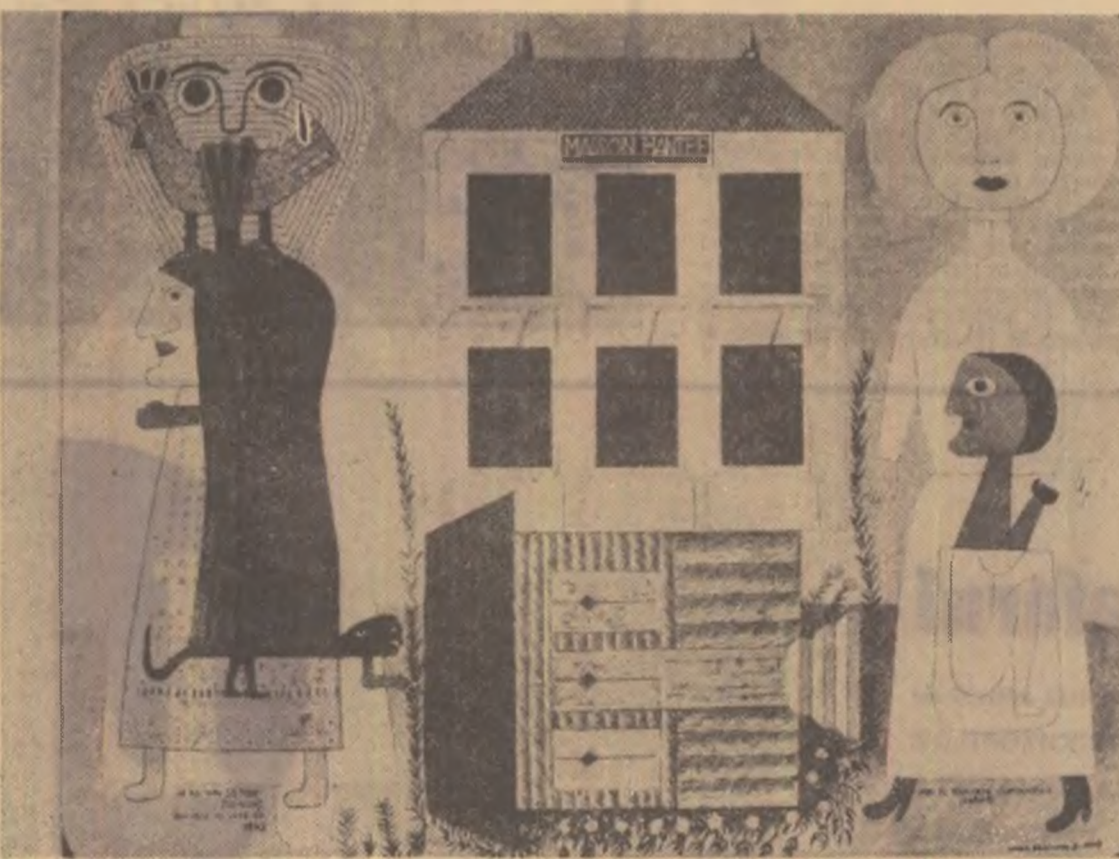
Multe farse ale destinului provoacă vani- tatea! Puși în condițiile unei concurențe loiale, deschise, cu toate mijloacele spiritu- lui, noii veniți în arena scrisurii ar fi capot- tat lute, dacă nu și-ar fi revizuit mentalita- tea, dacă nu ar fi reinnotat firele unei tradi- ții de substanțialitate în gîndire și în pre- gătire intelectuală. Derutați de o confuzie, de o molimă de idolatrizare pe toate treptele ei au parcurs o cale a autoamăgîrii trufașe, din care cu greu i-a mai putut smulge cine- va. Sterpe, din unghiul actual al observației,

nu erau numai declarațiile dar și produc- țiile, din ce în ce mai sărace în adevăr. În paranteză fie spus mai era o posibilitate de a evita competiția valorilor proeminente prin restrîngerea voită la terenul sigur al uni- versului știut, la cadrul în care predomina senzorialul și pitorescul ait de plastic res- tituite totuși atunci în artă. Nu știu puteau însă rezista tentației acaparatoare: să cu- prînzî într-unul, toate categoriile umane, toate tipurile de teme, într-un fel de elan „enciclopedic”, din care absentau tocmai cunoștințele elementare.

Contemplete astăzi o serie din actele de odinioară par curioase, neplăzibile. Per- sistă o nedumerire: cum de a fost cu puțin- tă mistificarea și automistificarea? Priviți în jur! Pe ici pe colo mai reapar „naufra- giati” ai ciudatei și funestei megalomanii, talentul care a refuzat urcusul răbdător, se- rios, grav, avizat, talentul care se recupe- rează extrem de dificil. S-au consumat de- plorabil, dar și tragic, disponibilități u- mane reale.

Să nu ne înșelăm. Sub alte variante, mai benigne, hipertrofii ale eului se mai pot jvi și acum. Probabil că forța aptitudinii pretinde inevitabil și o exagerare a incre- derii de sine, pentru o miză curajoasă, sîdă- toare într-o întrecere din care cei cu pretenții modeste, mărunte, prea sceptice, sint excluși. Dar mediul poate impune (și azi impune din ce în ce mai pronunțat) mai multă rigoare a criteriilor, onestitate în trasarea ierarhiei, probitate în judecătă, indiferență de funcția administrativă și de propria convingere afișată a autorului. Nu- mai principii de reală afirmare și de opozi- ție severă în fața imposturii, premeditată sau involuntară, cu avertismente prompte la cele dintîi semne de excesivă autoprop- ulsare și de grandomanie — asigură, în eta- pa fertila și pentru literatură pe care o străbatem, condiții mai propice de promo- vare a valorii.

S. DAMIAN

VICTOR BRAUNER : CASA CU STAFII

ION PILLAT istoric literar

Pentru conștiința poetică românească ION PILLAT este prototipul artistului modern, creator și gînditor, degustător rafinat de formule lirice noi. Fizi- onomia aceasta se înscrie cu particularitățile ei într-un început de tradiție — cea a poetului-căr- turar din familia cărții se revendică cu drepturile desfructuitorilor de drum Mihail Eminescu și Al. Macedonski.

S-a observat că Ion Pillat a frecventat, mereu dinamizat de autentice mobiluri artistice, citeva școli și o sumedenie de personalități creatoare. Preocupările lui estetice — asupra cărora vrem să zăbăvim — s-au nutrit mai întîi din romantism și simbolism, apoi din parnasianism și neoclasicism. Necristalizarea într-un tip, definit nu ține de ca- priciu sau de istovirea treptată a valențelor lirice proprii care pentru a-și ascunde deficitul se cereau regerate prin metamorfozare.

Dimpotrivă, de felul său suav și descriptiv, Ion Pillat este un poet robust care se caută și se ro- teste cu o perpetuă vocație a diversificării. Nu a- vea obiective culturale ei afinități spirituale. Așa se face că îl descoperim mereu în ipostaze și exper- iențe de sensibilizare a expresivității. Trezirea lui de la o manieră la alta și de la o viziune exotica, sonoră la antiretorismul clasicizant ar putea fi in- terpretată ca indicul unui temperament labil și al unei funcționări scîndări lăuntrice. Cine i-ar pricepe așa se înșală. Pillat este prin toate preferințele sale ușor de identificat fiindcă respiră o experiență unică — de integrare în istorie prin tensiunea lim- bajului și prin jocul stărilor sufletești. Așa cred că îl vom înțelege chemările nostalgice spre para- disul tropical dar și căutarea exaltată a peisajului oltean, rememorarea melancolică a idilei consumate și vibrația etimologică cuprînsă în dorul tradițional. Și tot astfel interesul arătat naturii neîngrădite și geometriei citatine, realităților naționale și istoriei universale, ecorurilor din Heredia și Verlaine, Mal- larmé și Paul Valery. Tipul său de poezie este un cateloscop, după cum orizontul său de idei se bizuie pe o asimilare a celor mai felurite surse: de la Hugo von Hoffmannsthal pînă la Jean Moreas și Saint-John Perse.

Trecut prin mai toate marile direcții ale liricii europene contemporane, Ion Pillat a meditat, în cunoștință de cauză și cu originalitate, asupra ma- nifestărilor literaturii noastre. Evident este sur- prînzător să constatăm că de avizat fusese poetul cînd, alterînd unele, se pronunță cu o compe- tență de invidiat ca istoric literar.

Am avut altădată prilejul să subliniez (vezi lu- crarea mea închinată romantismului românesc) aportul său în chestiunea precizării diferenței ca- lificative dintre romantismul nostru și cel occiden- tal. Mă mulțumesc să reamintesc că într-un mo- ment în care felurite demonstrații contestau treapta de dezvoltare la care ajunsesem, descoperindu-ne total tributari unor școli naționale, mai ales celei franceze (Pompiliu Eliade, N. I. Apostolescu, Char-

les Drouhet etc.), Ion Pillat într-un studiu de răsunet¹⁾ demonstrează în ce mod strălucit ne-am afirmat. El va susține în contextul celei mai strîne analize că 1 — romantismul românesc nu putea să fie rezultatul unei dezvoltări literare normale de vreme ce lipsii de clasicism nu aveau de ce re- acționa la regionalismul lui excesiv și dogmatic, cum se făcuse simțit aiurea. Că 2 — în locul antitezii literare romantism-clasicism avem o antiteză cultu- rală și politică față de neoclasicismul grec și aser- virea fanariotă, că 3 — în epoca plină de efervescență de după anul 1821 deslumîm creația folclori- că, mîrturie prețioasă a priceperii făcîmului de a crea și călta frumosul și în fine, că prin toți a- cesti factori ne-am modelat un romantism al de- ceptării civice, colorat de justițiar și impulsuri a- gitatorice.

Artist cu „accente din toți poezii români”²⁾ Ion Pillat vîrta la idee de un larg comunism esteti- ce, incredînd de timpuriu că progresul nu poate veni din iscodiri și fîrdăiri întîmplătoare ci din angajarea în circuitul generos al valorilor. El ni se înfașează azi, poate cu farmecul anticipărilor dez- zinvoite, ca unul dintre comparatiștii cei mai în- spiritați. Deși singura sa arma era intuiția, Pillat sesizase că transmiterea produselor fanatice de la un popor la altul intră în firea lucrurilor. De ce atunci să ne mirăm că ne deschidem unii altora ? Scriind amplul articol exegetic Simbolismul a a- firmare a spiritului european, Ion Pillat dîzerta aplicat despre un domeniu lui familiar cu îndemnul „de a conlucra la cultura comună a umanității”³⁾.

În preambulul considerațiilor sale autorul vede în simbolism o mișcare care în ultimul pătrar de la veacului al XIX-lea, a dat un înedii relief unității spirituale a conștiinței culte europene ca ripostă la pozitivismul rigid și mercantîl în care burghezia ancorase gîndirea și creația anilor 1850—1880.

Mișcarea a fost de esență și expresie franceză, dar la ea au participat încă de la început numeroși artiști, simbolism o mișcare adevărată și cu un nădîrie patriotică. Pillat — nu uita că Al. Mac- edonski fusese colaborator la „Wallonie”, una din primele reviste ale curentului. El constată că sim- bolismul francez a exercitat o mare influență a- supra multor poezii printre care sint citabili. Al. Ma- cedonski, D. Anghele, I. Minulescu și G. Bacovia. Militanșimul în favoarea aceluiași curent este de- apare autorului ca revelator pentru circulația, pre- luarea și intruparea unor idei în versiuni înrudite ale aceluiași program. De la un înaintaș ca Nerval (prin muzicalitate, cultul misterului dezvoltarea în arabesc a motivului nămurel sugerat) și de la nume prestigioase de talia lui Baudelaire sau Mallarmé, s-a înalțat o nouă așezare a lirismului, o altă în- țelegere, mai suplă, a fenomenului poetic inusit, di- sociat de proză, sustras retorice și rdat echivalen- țelor melodice ale tumultului lăuntric.

Sublinierea de către Ion Pillat a locului sim- bolismului în conștiința lirică a timpului, făcută fără nici o prejudecată, reprezintă în cazul său o dovadă de discernămint. Tot așa cum este un semn de clarviziune distincția pe care tot el o face în- tre modernism, ca gest de sidare a inerteții și mo- notoniei, și modernismul sinonim cu inaccesibilita- tea și mimetismul pedant.

Criza spirituală de după primul război punea tineretului în fața alternativelor : tradiție sau inovație. Desigur a fi refractar la nou, a fi ostil, nu con- stituie o soluție viabilă. Inșă nici goana după o mo- dernitate ostentativă nu-l mulțumeste pe Ion Pillat. El recomandă o împropășare a tradiției prin transfuzii de spirit modern. Pentru aceasta, precizează același, nu trebuie să ocolim fondul nostru tradițional, vioiciunea spiritului popular, cre- dințele și emanațiile lui în arta, arhitectura și de- prenderile sufletului românesc⁴⁾.

Aptitudinea de a fi un promotor activ al valorilor naționale este reconfirmată strălucit de eseurile pe care cărturarul le-a consacrat în citeva agreabile și informate portrete lirice literaturilor străine. De la Ronsard și Don Quixote și pînă la William Butler Yeats sau Conrad Ferdinand Mayer, Pillat creio- nează o diagramă a aventurii lirismului dealungul timpului și transformării conceptelor poetice. Pri- vită din interior aventura își dezvăluie grațioasă tainele și întesurile probind, dacă mai era nevoie, că un idolatru al poeziei cum a fost Ion Pillat n-a încetat să ambiționeze justificarea rațională a armoniilor ei pline de vrajă.

Henri ZALIS

1) Romantismul român. In : Viața românească, 23, nr. 7-8, iulie-august 1931, p. 13—29. Retipărit în vol. Romantismul european, Buc. 1932.

2) G. Călinescu In : Jurnal literar, 1 nr. 41, 8 oct. 1939, p. 2—3.

3) Ion Pillat In : Revista fundațiilor, 9, nr. 7, iulie 1942, p. 159—181.

4) T. Vianu, Literatură universală și literatură na- țională, Buc., E.S.P.L.A., 1956 p. 293.

5) Ion Pillat. Generația nouă față de tradiție și modernism. In : Universul literar, 43, nr. 12, 20 martie 1927, p. 179—180, nr. 13, 27 martie, p. 196—199.

Dürer la Nürnberg

500 de ani de la nașterea artistului

Idolii memoriei

Nu, nu ingerul trist, eșuat în încăperea plină de semnele îngenoase ale spiritului uman, din *Melancholia* lui Dürer! Nu acel inger suferind de *acedie*, asemenea monahilor din mănăstirile cu ziduri groase între trupul firav dinăuntru și livezile cu fructe zemoase de afară! Nu făptura tainică din gravură, pierdută în delectarea morocănoasă a gândurilor deșarte! Altă imagine a omului închis într-o încăpere mă urmărește de mult, închipuie negativul bine crotit, rareori scos la lumină al sufletului meu. Este chipul, desenat de aceeași mână a gravurului din Nürnberg, înfățișându-l pe *Sfântul Ieronim în Chilia*.

Gravura pare să ilustreze definiția medievală a păcii: *tranquillitas ordinis*. Linștea deplină a ordinii plutește în chilia sfântului, cu geometria ei austeră. Birnele groase de stejar, blocurile de piatră ale zidului și scindurile netede ale mobilelor credincioase omului îl înconjoară pe acesta, îl închid ca într-o carapace a meditației. Plecat peste foiele sale, cu pana în mână, bătrînul, cu creștetul înconjurat de o aureolă luminoasă, scrie. La picioarele sale un leu blînd, alături o teastă deasupra unor în-folii, iar înapoi sa, pe perete, o clepsidră. Imagini, toate acestea, imagini într-o imagine ca și crucifixul de pe masă. Imagini ale lumii care începe dincolo de pereții chiliei, care nu pătrunde în spațiul închis decât subtilizat, preschimbata în lumină, prin alveolele ferestrei.

Blîndă lumină de toamnă care irtirize pe blocurile de gresie roșietică a caselor din Nürnberg. Mă văd stînd pe terasa cu mușcate, la picioarele burgului imperial privind spre casa lui Albrecht Dürer. Casă de patrician înstărit, cu trei caturi, cu acoperiș înalt, spart și el de alte ferestre înalte în două etaje. Și birne de susținere, aparente, marcînd soliditatea zidurilor. Și ferestre multe, deschise curtos spre lume. Casă deloc introvertită. Unde era într-însa chilia sfîntului Ieronim? Desigur, în negativul sufletesc, ascuns cu grijă, al unui ideal de viață niciodată realizat pe de-a-ntregul.

Decît într-o chilie, mi-l închipui mult mai ușor pe meșterul Albrecht în cercul prietenilor săi. Konrad Celtis, umanistul, poetul încununat cu lauri, acolo sus în castelul imperial, de către Frederic al III-lea, cel care propusese în 1495 temele umaniste ale picturii din casa unor mecenati din Nürnberg, bogatul Sebald Schreyer, acest Celtis îl recomandase probabil pe Dürer cercului distinct al patricienilor și intelectualilor orașului. Medici, oameni ai legii înalți funcționari, preoți învâtați se întîlneau la Herrentrinkstube, o casină — cum se spunea mai demult în Ardeal — a „domnilor”. În centrul acestui grup era instruitul patrician Willibald Pirckheimer, marele prieten de mai tîrziu al lui Dürer. Acesta din urmă nu mai era meșterșugarul modest, fiul aurfăurului născut într-un sat obscur, nu departe de Oradea noastră, stabilit în — orașul liber — al Nürnbergului în ziua de sfîntul Ilie, patronul breslei sale, ziua cînd bogatul Filip Pirckheimer, tatăl lui Willibald, își serbase nunta și toată aristocrația burgheză a orașului dansase sub teiul cel mare al castelului imperial.

În această aristocrație a banului și spiritului intrase Albrecht Dürer nu numai datorită talentului său ci și pasiunii pentru înaltele discipline cultivate de umanistii cercului din „Circulus domnilor”. Geometrie, astronomie, astrologie, cosmografie, muzică. Mitologia ca și științele naturii îl interesau deopotrivă. Și n-ar fi fost un om al aceluia sfîrșit de ev mediu ca și al aurilor umanistilor moderne dacă disputele teologice l-ar fi lăsat indiferent. Dar cel din cercul umanistilor, oameni ni cugetului, nu disprețuiau desfătările trupului. În *Jurnalul său de călătorie în Țările de Jos*, Dürer are grijă să însemne vredele de vin pe care le primește în dar (la Anvers: „Ruderigo mi-a dăruit vin tare și stridii”) ori stuvri și penești albi plătiți pentru băutura. Cît despre plăcerile dragostei e de ajuns să citim scrisorile aceluiași Dürer trimise din Veneția către nobilul său prieten Willibald Pirckheimer, în care aluziile malțioase-umoristice la adresa frumoaselor nürnbergezice sînt foarte străvezii. Artistul nu se sîia să-l scrie patricianului: „Item mi se pare că duhniți a tirie, încît vă simt mirosul plîmă aici...”

Zumzetul de stup activ al orașului, cu aromele și miasele lui, nu pătrunde în calma încăperei închisă a monahului cu leul la picioare. Tot astfel, în acea *Imago Erasmi Rotterdami* al *Albrecht Dürer ad vivam effigiem delineata*, în imaginea lui Erasm pe care Dürer l-a înfățișat, umanistul cu pana într-o mînă și călămara într-alta, cu ochii plecați asupra hîrtiei și un vag zîmbet plînd peste riduri, pare mulțumit de singurătatea sa, de recludența sa în universul tăcut al Cuvîntului. Poate pentru acest chip sau pentru altul, învătăul l-a răsplătit pe desinator, precum notează acesta din urmă: „mi-a dat domnul Erasmus o hăinuță spaniolă și 3 portrete de bărbați în dar.”

Căci Dürer nu se mulțumea doar cu semne perene ale spiritului — o teastă, o clepsidră, un crucifix. El și noi toți avem nevoie de hăinuțe spaniole, de mai mulți coți de stofă bună și groasă de Arras, de cite un butoiș plin cu tot felul de dulciori zaharișite, de vreun papagal mic și verde, de pene de Calcutta, de tablouri cu nimfe, de vin cu vadră, de sticle mici de parfum franțuzesc, ba chiar și de vreo rară copită de elan ori de vreun corn de bou mai mare și mai răscuit. Avem nevoie de toate acestea nu

numai ca de bunurile lumii acesteia, ci ca de chipurile ei. Lumea ca spectacol este o amăgire? Dar din tot ceea ce pierdem, clipă de clipă, nu păstrăm oare singură garanție a duratei noastre — chipurile acestor lumi? Acestor chipuri ne închinăm, — cu ele ne populăm singurătățile. Ele ne sînt idoli.

Idoli ai memoriei! Acolo, pe strada îngustă care coteste spre zidul cetății imperiale din Nürnberg... De pe terasa cu mușcate se vede casa pictorului. Deasupra, departe, turnurile înalte: Lunginsland Turm, Fünfeckinger Turm, Vesserturm, Heidenturm. În dreapta, de pe metereze, pînă departe, orașul care — în ore de amurg — pare un polișier de cristale mici roșietice.

Într-o epistolă, din 8 septembrie 1506, Al-

BLAZONUL LUI DÜRER, — 1523

brecht Dürer îi scria prietenului său Willibald Pirckheimer: „Ar trebui ca o cameră să aibă mai mult decît patru colțuri, pentru ca să poți pune în ea idoli memoriei.”

Ceasul prînzilor electori

Pe fațada porticului de intrare în *Liebfrauenkirche*, biserica din piața cea mare a Nürnbergului, cu ogivele ei, cu dantele ei de sfînti, păstrată ca prin miracol din secolul al XIV-lea prin dezasterele istoriei și, îndeosebi, prin bombardamentele celui de-al doilea război mondial, sub ceasul cel mare cu limbi aurite, într-o nișă, stă pe tronul său împăratul. În mînă cu însemnele puterii sale, pare acolo sus, pe austeră fațadă gotică, o mare jucărie născocită de un duh poznaș.

Îl poți vedea pe împăratul la orice oră. Dar numai atunci cînd sună douăsprezece ore ale amiezii se petrece micul spectacol acceptat de turiștii străini din piață, poștați cu aparatele fotografice printre tarabele încărcate cu căpățîni de salată aduse de grădinarii văii Pegnitz ori cu pere Napoleon și portocale din țările sudului: orologiu mecanic din 1509 declanșează mica pantomimă a defilării celor șapte prînz electori în fața împăratului.

Toți împărații Germaniei, între 1050 și 1570, și-au avut reședința, cel puțin o dată în timpul domniei lor, în Castelul imperial din Nürnberg. Frederic Barbarossa a fost unul din marii săi constructori. Nefericitul Frederic al II-lea a declarat urbea de pe Pegnitz oraș liber imperial. Idolii memoriei istorice au fost păstrați și cultivați vreme îndelungată în acest oraș. Un asemenea idol, intrupat mecanic a fost înălțat pe frontispiciul frumoasei biserici.

Gravitatea se întîlnește cu jocul în toată această comedie umană. Om chibzuit, parvenit prin geniul său în înalta societate a orașului Dürer nu putea să fie decît încîntat de atenția pe care împăratul Maximilian I i-o acordă de îndată ce îl cunoaște. În februarie 1512 a intrat în serviciul comandat al acestuia. Dar încă înainte acestei date înfîlmînd chipul imperial în tablourile meșterului Albrecht. În *Sărbătoarea Rozarului* înaltul personaj ingenuchează față în față cu papa (impotriva căruia toamă ducea în acel timp un război costisitor) la picioarele tronului Fecioarei. Dürer el însuși, într-un colț al tabloului, stă sprijinit cu spatele de un copac. Dar cu adevărat imperială e înfățișarea lui Maximilian în marele portret din 1519. Împăratul murise. Pictorul îl văzuse de aproape la Nürnberg și la Augsburg în timpul dietei din 1518, cu puține luni înainte de sfîrșitul lui Maximilian cînd acesta, în ziua de 28 iunie, îi pozase. Figură măreață a unui bărbat cărunt, purtînd în priviri oboseala unei lumi, cu nasul puternic dar fin al unui cavaler fără teamă. În palma stîngă întînsă, o rodie din care iese la iveală bogăția de seminte

Din tinerețea lui, se spune, împăratul își alesese acest simbol al resurecției, al vieții veșnice. Pe fondul verde al picturii, hlamida de brocart carmin cu o capă de hermină și o pălărie de catifea neagră cu o neprețuită agrață fac din omul îmbătrînit un personaj superb „Potentissimus maximus et invictissimus Cesar...” scrie pe tabloul lui Dürer și epitelele continuă cu superlativul lor majestuos.

Pe fațada bisericii doi trompețiști își ridică înct, cu mici gesturi sacadate de păpuși mecanice, alămurile subțiri. Se aude o melodie îndepărtată, copilăroasă, apoi se deschid două uși deoparte și de alta a împăratului pe tronul său și Prînzii electori în număr de șapte, trec pe rînd în semicerc în fața lui și se înclină ca niște marionete cuminți pentru ca să dispară. De trei ori are loc această defilare a păpușilor colorate, în sunetele vagi ale unei muzici de caterincă ori de orologiu. Păpușile din Nürnberg se închină, în fiecare zi, unei păpuși mai mari.

Admirabilă parabolă a istoriei. Dintr-un împărat — cum ar spune Argezi — a mai rămas doar praful cînt pentru presărat. Ar fi crezut orgoliosul Maximilian că semintele rodiei sale simbolice vor însemna viața sa veșnică (conform limitelor derizorii ale veșniciei omenești) doar în tabloul meșterului din Nürnberg? Dar meșterul el însuși, care a lucrat cu cinste și profund respect la cartea de rugăciuni a împăratului, decorînd-o cu toată îndemnarea și cu toate sugestiile prolificului, înalte sale fantazii, Albrecht Dürer supusul său credincios nu se va sîia să-l vîndă portretul, cum însuși povestește în *Jurnalul de călătorie în Țările de Jos*: „Am dat portretul împăratului meu pe a stofă engleză albă...” Aceasta după ce notase că primise în dar de la un oarecare Gerardo „2 vase mici cu capere și măsline...”

În piața mare din fața gotice *Liebfrauenkirche* ce lecție estetică și morală! Într-un colț al pieței, o fîntînă, de asemenea, gotică, înaltă de nouăsprezece metri, *Fîntîna frumoasă*, ridicată între 1385 și 1396. Soclul de piatră cu opt stîlpi, patruzeci personaje luate în piatră, întregul univers al artelor liberale în piatră. Eroii păgîni — Hector, Alexandru, Cezar — stau alături de eroii Israelului — Iosua, David, Iuda Macebul și de cei creștini — regele Artur, Carol cel Mare, Godefroi de Bouillon. Apoi Moise și cei șapte profeți. Apoi principii electori. Apoi cei patru evangheliști și patru doctori ai bisericii. O întregă ordine temporală și spirituală, ierarhia unei lumi se înalță din mijlocul unui vas enorm de piatră calcaroasă care clipocește apa. Prin rețeaua de fier forjat a unui grilaj, opera nespuse de prețioasă, din 1587, a maestrului lăcătuș Paulus Kuhn, trec țepu pe care le poți inclina, aducînd în dreptul gurii șuvoiul de apă proaspătă. Las apa să-mi curgă pe mînă, apa filozofilor, vîgîlilor și eroilor pe care nimeni sau aproape nimeni în lumea grăbită din jur nu-i mai vede. Rareori, la fel de grăbită ca toți ceilalți, o fată se apropie de grilaj și atinge în trecere un mic inel strălucînd alb printre barele și volutele negre. Un inel purtător de noroc, strecurat — spune legenda — nu se știe cum, fără să fie urmă de sudură, printre ochiurile și brațele grilajului.

Sub soarele de toamnă, în selător, florile stropite din belșug strălucesc pe mesele preocupate în jurul *Fîntinei frumoase*. La Veneția, Dürer cerceta — ca și Goethe mai tîrziu — cu asiduitate, piața pescarilor. Printre straniile fructe de mare unele îl atrăgeau cu deosebire. Iată acvarele și gusașele înfățișînd un homar ori un crab. Precizia naturalistului și acuitatea privirii pictorului sînt egale în aceste lucrări uimitoare care adeverește cuvintele lui Dürer: „Căci arta este cu adevărat în natură; pentru a o poseda trebuie să o smulgi de acolo”. Astfel a smuls el într-o bună zi o bucată de pămînt înierbat și punînd-o în fața lui a pictat — acvarelă și gusașă — *Marele smoc de iarbă*, *Adevărul firelor* întredăiate, al buruienilor binecunoscute atinge limitele *Imaginarului*. Înțelegi deodată, privind aceste fire și foi atît de modeste, mai strălucitoare în vitalitatea lor impertinentă decît împăratul orgolios în hlamida sa

de brocart, că această artă impune naturii — ca și istoriei — halucinantă sa precizie. Jocul devine o realitate superioară. De aceea, în gravurile *Apocalipsei* sale, Albrecht Dürer proiectează un univers eshatologic folosindu-se în închipuirea judecării din urmă a lumii de umilele date ale lumii acesteia. Hîmerele se nasc din prundișul și lutul acesta, din jivinele și florile ei. În corul bisericii Maicii Domnului din marea piață, lângă o fecioară suavă într-un grup al Buneivestirii, pe un stîlp e tabloul unui anonim înfățișînd o alegorie a morții. Un cavaler în genunchi. Sus un inger zdrobind balauri. Jos omul mort, hîdos cu gura căscată, în lîntolul, năpădit de broaște, serpi, șopîrle. Și o frază drept morală: „tu quoque lector eris”. Și tu cititorule vei fi asemenea lui.

Dar sfinții sculptați la portalurile bisericii ca și cei așezați în nișe, sprijiniți de stîlpii navei seamănă atît de mult, ce spun, sînt identici cu păpușile de Nürnberg din galanteriile magazinelor. Și nu numai acestea, ci oamenii — femei, bărbați, copii — care circula în stradă prin piață. Am văzut de cîrind o ingenuoasă apropiere fotografică — la expoziția Albrecht Dürer și orașul său Nürnberg, organizată la noi de Inter Naciones și de municipalitatea Nürnbergului — între imaginile marelui pictor și cele ale concetățenilor săi... din zilele noastre. Împăratul Maximilian e un farmacist de treabă. Oswalt Krel, reprezentantul puternicei companii din Ravensburg la Nürnberg, din tabloul de la

Un eseu de NICOLAE BALOTĂ

München se ocupă și azi cu negoțul. Triumf al artei asupra realului sau al realității asupra artei? Sau, mai curînd, aliantă a lor într-un joc care depășește atît artisticul cît și realul.

„În anul 1513 — după nașterea lui Hristos — notează Dürer — preamarelui rege Emanuel al Portugaliei l-a fost adus din India la Lisabona un fel de animal, pe care ei îl numesc rinocer. L-am desenat alături în toată înfățișarea sa. Are culoarea unei broaște țestoase peștre și e acoperit peste tot cu o carapace groasă și foarte dură. Și e de mărimea unei elefant...” Și descrierea continuă, e minuțioasă, pînă la: „Și se mai spune că rinocerul ar fi iute, îndrăzneț și șiret”.

Știința și arta, adevăr și ficțiune. La începuturile erei moderne, Dürer anunță fenomenologia de la sfîrșiturile ei. Pentru el, „natura e mîiastră, iar Iluzia omului doar rătăcitor”. Dar nu se sîfîșește să spună: „vei putea inventa multe lucruri cludate și transforma în multe feluri o imagine, dacă te vei strădui s-o faci”. Căci arta e un joc suprem — cum bine au înțeles păpușarii din Nürnberg — o festă sublimă jucată naturii și istoriei.

Printre vechi instrumente muzicale

Seara, orașul se întoarce cu sute de ani în urmă. Cînd, întorcînd spatele luminilor artificiale, privești de pe podul Muzeului clădirea întuneată a bătrînului ospiciu al Sfîntului Spirit, întemeiat în 1331, cu ferestrele sale atît de zimboate în timpul zilei prin profunzimea florilor, simți deodată învîlîndu-te farmecul sepulcraj al burgului de odinioară. Faci cîțiva pași și intri, într-o curte cu ziduri și pilăstri, cu cerul mai întunecat deasupra. Sînt ruinele unei biserici, Katharinenkirche, în care se întîlneau Măestrul Cîntăreți.

În Grădina delicilor lui Hieronymus Bosch un om este crucificat pe o harfă. Strunele îi

AUTOPORTRET

tec prin trup. Oribil — delectabilă imagine a voluptăților cu care muzica, arși diabolice ispitește. Niciodată n-am fost mai tentat de arta aceasta care invocă duhurile pentru ca să le izgonească, exorcizîndu-le, ca în acea seară din Nürnberg în care am ascultat piese de Corelli, Frescobaldi, Monteverdi... plimbîndu-mă printre vechi instrumente muzicale.

Din secolul trecut, *Germanisches National-Museum* este instalat într-o mănăstire dezafectată, ruinată apoi refăcută, din secolul al XIV-lea, a Cartuzienilor. La aceasta s-au adăugat clădirile aparținînd unei alte mănăstiri, a Augustinienilor și, în sfîrșit, construcții moderne, de legătură, pentru a forma un amplu complex muzeistic. Într-o anumită seară a săptămîinii, ocotind tezaurele dispuse cuminte sub stîlci, ca în niște racle, din numeroasele săli ale muzeului, traversînd hală sobră, rece a unei biserici care și-a pierdut

rostul cultic treci în galeria ce împrejmuia o curte interioară și aici, nevăzută, de sus, de pretutindeni te înfîmîpînă, asemenea păsărilor punîndu-se pe umeri, pe brațele sfîntului Francisc, sonorile unei muzici celeste. Un cult se oficiază, un cult al cărui sacerdot nu pot fi văzuți. Bach e, fără îndoială, cel mai de seamă dintre ei. Sunetele muzicii te petrec în plimbarea domoală — tu însuși nu-ți mai auzi pașii — prin galeria cu stîlpi de piatră, pînă cînd, în fața ta, se deschide — adevărată peștera a celor 1001 nopți ale muzicii — o vastă sală a vechilor instrumente muzicale. De-a lungul ei, în partea șirului lung al strămoșilor pianului, de la clavicembalo, clavicord, spinet, cu grațioase decorații pastorale, pînă la clavier-ul timpurilor noi. Un labirint în care intri cu sfială, cu încintare, în care ingenuozitatea, fantezia omului în crearea a-celor forme plastice care vor scoate mai mare ori mai viguroase forme muzicale, te uimește. Delicate flaute și monstroase trombone, complicate instrumente cu coarde și tobe și cimpoi. Invenția este o cale a simplificării; strămoșii sînt aproape întotdeauna mai complicați decît urmașii. Contrabași monstroși își leapădă cu timpul cocoșele hidoase, violinele se subțiază. Elegante forme ale acelor viola da gamba, viola d'amore, ale altor instrumente care s-au pierdut pe drum. Muzica plînd prin sală, muzică veche pe care muzicanții nevăzuți o executau chiar pe aceste instrumente, părea că vine, într-adevăr, din alte sfere. Întînd afară, în noaptea tăcută a burgului, îmi aminteam cuvintele însemnate de Dürer, pe o foaie răzleată de pergament: „De asemenea am văzut și eu o cometă pe cer”.

Citadată unire a extremelor, coincidență a contrariilor în spiritul — atît de germanic — al acestui artist. Dürer pare mai curînd un posedat al geometriei decît al muzicii. O viață întregă, atras de idealul unei arte supreme adevărate, a unei arte care să fie una cu știința, caută legile care ordonează universul, o sursă excepțională a unei arte riguroase calculate. În 1500, venețianul Jacopo de Barbari trecînd prin Nürnberg își arătase unele figuri proiectate de el după calculul proporțiilor, Germanul întreprinde și el, cu răbdare și perseverență studiul proporțiilor, lucrînd „cu compasul și echerul”. În sfîrșit, rod al observațiilor și meditațiilor sale, scrie un *Îndrumător pentru măsurători*, *Tratatul despre proporții*. Deși nu e și nu va fi niciodată satisfăcut cu ceea ce a descoperit. Dar, cum spune el: „Dacă nu putem ajunge niciodată la desăvîrșire, trebuie oare să renunțăm cu totul la a mai învîța?”

Același om, însă, își permite în *Marea incursiune estetică*, să teoretizeze o ars combinatoria, o posibilitate a combinării imaginilor, după voie, cu utilizarea celor oferite de visele noastre. Nu o artă onirică, desigur. Dar, în clipele tulburi în care se pregătea marea ruptură a Reformei, sufletul tulburat al meșterului din Nürnberg își permite să se exprime prin asemenea viziuni. În 1525 el ținează în acvarelă și peniță un vis terifiant pe care l-a avut, viziunea unui nou potop care se prăbușește asupra omenirii. El descrie apoi în cuvinte visuale ca o mărturie a importanței pe care i-o acordă. Căci Albrecht Dürer, cel care se străduise — în spiritul unei arte a proporțiilor — să întreprindă modelul perfect, canonul uman în perchea lui Adam și Eva în *Cei patru Apostoli*, își proiectase viziunile cele mai întîm legate de un profund omblie al existenței în gravurile *Apocalipsei*.

Zidurile de gresie roșietică din Nürnberg au fost desori zgăduite, dărîmate de furtuni iscate de Cavalerii Apocalipsei. De fiecare dată, meșterșugarul Nürnbergului le-a re-clădit cu răbdare și perseverență. Printre ei, cel mai de seamă dintre ei, Albrecht Dürer.

* Textele lui Dürer au fost citate în excelența traducere a lui N. Reiter, A. Dürer, *Hrana ucenicului pictor*, ed. Meridiane, Buc., 1970.

Luceafărul

Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef: Ștefan Bănuțescu

Redactori șefi adjuncți:

Cezar Baltag, Fănuș Neagu,

Adrian Păunescu

Secretar general de redacție:

Constantin Toiu

REDACȚIA:

București, Bd. Ana Ipătescu 15

Telefon: 11 51 54; 12 16 10

ADMINISTRAȚIA:

Șoseaua Kiseleff 10, tel. 18 33 99

ABONAMENTELE:

3 luni — 13 lei; 6 luni — 28 lei; 1 an — 52 lei

Tiparul executat la

COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA ȘCINTEII”

Prezentarea grafică: Mircea Popescu

Paginator: Nicolae Ion